

Izhaja v prostih
rokih.
Stane na leto
24 D. Uredništvo
in upravništvo
Celje, Stross-
majerjeva ul. 1.
Rokopisi se ne
vračajo. — Na-
ročnina se po-
šilja »Zadružni
Zvezi« v Celju.

ZADRUGA

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO
LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratom
po dogovoru. —
Interurb. telefon
šte. 3. Poštno-
hranilnični ra-
čun šte. 10.415.
Ponatisi so do-
voljeni le, ako
se navede vir.
— Reklamacije
glede lista so
poštne proste.

VABILO

na

REDNI OBČNI ZBOR

ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

registrovane zadruge z omejeno zavezo

v nedeljo, dne 5. aprila 1925 ob 9. uri dop.
v sejni dvorani Mestne hranilnice v Celju.

DNEVNI RED:

1. Otvoritev občnega zbora.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v letu 1924.
4. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1924.
5. Določitev prispevkov za revizijo in sestave računskih zaključkov.
6. Razni predlogi in nasveti.
7. Gospodarsko predavanje.

Opozarjamo na določbo § 29. zadružnih pravil, ki se glasi: „Vsak zadružnik ima pravo glasovati pri občnem zboru o vseh v § 28. navedenih točkah; vsak delež ima en glas; vendar ne sme imeti noben posamezni udeleženec občnega zbora več kakor sto glasov. Zadruge zastopa pri občnem zboru njen načelnik ali kak drug pooblaščenec, ki mora biti član dotične zadruge. Vsak pooblaščenec, bodisi načelnik, bodisi kak drug, se mora legitimirati s tozadevnim, v seji načelstva sklenjenim pravičnim pooblastilom ali pa z dotično deležno listino.“

V Celju, dne 15. marca 1925.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruge z omejeno zavezo.

Dr. Ernest Kalan
član načelstva.

Dr. Anton Božič
predsednik.

JANKO LEŠNIČAR:

Našim zadrugam — jubilantinjam.

Naša zadrugna organizacija je prekorajčila 40. leto svojega obstanka — kaj čuda, da so se začeli vrstiti jubileji tudi pri zadrugah, katere je svoj čas ustanovila. K tem jubilejnim slavnostim — naj so to že 30 ali 40 letnice (celo petdesetletnico smo imeli, kakor opisujemo na drugem mestu, v Mozirju) bi stavil jaz sledeče predloge:

1. Taki jubileji se naj ne praznujejo samo med štirimi stenami v obliki kake skupne seje načelstva in nadzorstva, temveč ob priliki občnega zbora ali nalašč za to prirejenega slavnostnega zbora, na katere se naj povabi najširše vrste zadrugništva in drugega občinstva v kraju. Na teh zborih naj se poda obširno poročilo o delovanju jublantanje — če le mogoče, na podlagi števil, — v katerem se naj osobito povdarja dobrodelno delovanje posojilnice. Saj se tudi lahko izračuni, koliko je posojilnica samo vsled dajanja nižjih obresti prihranila svojim zadrugnikom! Umestno je nadalje predavanje o ciljih zadrugništva v vobče. Ako ni domačega govornika na razpolago, naj se povabi govornika od Zveze! S tem je lahko v zvezi kak slavnostni komers ali tudi priprosti skupni zadrugni obed. Prireditve naj bo pa v vsakem oziru slavnostna, v čim lepši in dostojnejši obliki, ker bode to le koristilo zadrugi jublantanji, posredno pa širjenju zadrugne ideje vobče.

2. Jubilej vsake posojilnice pa naj nikakor ne gre mimo šole. Naj se določi gotovo število knjižic z vezanimi vlogami do Din 100,—, ki se naj na dan jubileja razdele med napridnejše učence in učenke višjih razredov. Naprosi se naj gg. šolske upravitelje, da naj opravijo to razdelitev na slovesen način, osobito s poukom, koliko je vredna v življenju varčnost in skrbnost. Posojilnice naj bodo uverjene, da bode ta majhna materijalna žrtev nosila lepe sadove!

JANKO LEŠNIČAR:

Petdesetletnica Gornjesavinjske posojilnice v Mozirju.

Slovensko zadrugništvo je obhajalo zanimiv jubilej: v četrtek, dne 4. dec. 1924 je slavila Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju svojo petdesetletnico. Je to tedaj najstarejša slovenska zadruga. Na podlagi cesarskega patenta iz l. 1852. so bili sicer v Sloveniji že preje ustanovljeni trije društveni denarni zavodi: Obrtno pomožno društvo v Ljubljani (sedaj obrtna banka), Okrajna posojilnica v Ljutomeru in Posojilnica pri Sv. Jakobu v Rožni dolini. Na podlagi novega zadrugnega zakona iz leta 1873. je pa bila kot prva slovenska kreditna zadruga ustanovljena Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju. Bila je registrovana 18. avgusta 1874., delovati pa je pričela s 1. januarjem 1875. Mozirski posojilnici je sledila šoštanjska, metliška, ormožka in ljubljanska (Hranilno in posojilno društvo). V zadrugne vrste pa so stopili drug za drugim tudi gori navedeni zavodi.

Kljub prvi sijajni slovenski zmagi pri deželnozborskih volitvah l. 1867. in kljub sijajno poteklim slovenskim taborom v letih 1868 in 1869 so vendar vodilni takratni slovenski politiki dobro čutili, da je poleg nacionalnega navdušenja potrebna za razvoj krepka gospodarska organizacija. Spodnještajerski Nemci so uvideli to že poprej. Začeli niso le v 60. letih z ustanavljanjem društvenih kreditnih zavodov v smislu Schulze-Delitzschevih idej, temveč so ustanavljali v vseh važnejših gospodarskih centrih dežele hranilnice (Sparkassen). Kar zaporedoma so nastale nemške mestne in okrajne hranilnice v Mariboru, Ptuj, Radgoni (1862.), Celju (1865.), Slov. Bistrici in Slovenskemu (1868.) in v Brežicah (1870.). Ti zavodi so bili že od svojega začetka kar najnevarnejše postojanke naših narodnih nasprotnikov. Za te hranilnice so jamčile premožne mestne občine in celi okraji. Sodišča in cerkve so vlagale vanj denar, načelovali pa so jim krajevni veljaki, ki so uživali vsled svoje dru-

žine in premoženja ugled v celi okolici. Naše kmetijsko gospodarstvo je bilo primitivno in brez kredita. V teh razmerah so nemški denarni zavodi takorekoč kupovali dušo za dušo po deželi in prihajali smo v skrajno opasno gospodarsko odvisnost od Nemcev. To sta osobiti dobro uvidela rajna dr. Josip Vošnjak in Božidar Raič. Od l. 1868. do 1872. srečujemo tozadevne njune članke in opomine v Slovenskem narodu. Da tu samo mimogrede citiram dr. Josip Vošnjakove besede iz Slovenskega naroda l. 1872. (članki »Založnice in posojilnice«): »Ne zadostuje ljudstvo samo buditi po veselica, razgovorih in taborih itd., ker navdušenost za vsako novo idejo trpi samo nek čas, kateremu treznost sledi. Obstoječe je samo to, kar materijalno stanje naroda zboljša in vsakdanjim praktičnim potrebam ljudstva pomaga...« (Zdi se mi, da naši politiki še dandanes tega večno resničnega navodila ne upoštevajo). Sad dr. Vošnjak-Raičevih prizadevanj je bila tudi Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju.

Svojo petdesetletnico je slavila ta zadruga na skromen in pristrčen način. Dopoldne ob 10. uri se je vršil slavnostni občni zbor, na katerem je načelnik posojilnice zdravnik dr. Jože Goričar podal kratko zgodovino posojilnice. Dne 6. aprila 1874. je bil izvoljen pripravljalni odbor za ustanovitev posojilnice, v katerem so bili Ivan Selak z Rečice, Anton Goričar iz Mozirja, Anton Turnšek iz Nazarja, Ivan Lipold iz Mozirja, in Ivan Tribuč iz Mozirja. Pri izvolitvi definitivnega načelstva pa je bil izvoljen za načelnika takratni deželno- in državnozborski poslanec Ivan Lipold v Mozirju. Ivanu Lipoldu so sledili v načelovanju Jože Lipold, Ivan Konečnik, Marko Lipold in poštar ter posestnik Anton Goričar, ki je kot blagajnik in načelnik sodeloval v posojilničnem odboru do svoje smrti leta 1922., torej celih 48 let. Velikih njegovih zaslug za razvoj posojilnice se je govornik tudi še posebej toplo spominjal. Da je mogla posojilnica z delovanjem pričeti, si je izposodila 10.000,— gl. Polagoma pa si je pridobivala zaupanje pri domačih vlagateljih in je danes

milijonski zavod. Zadruga je vedno delala z malim obrestnim dobičkom; ubila je na ta način oderuštvo v svoji okolici, rešila na stotine kmetij pred bobnom in ustanovila dober del trgovine in obrti v svojem okolišu. To je bilo omogočeno le z nesebičnim sodelovanjem posojilničnega načelstva, ki se je opiralo zopet na neomejeno zaupanje prebivalstva. Lepa bilanca petdesetletnega združnega dela!

Imenom Zadružne Zveze v Celju, čije članica je Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju, je spregovoril predsednik dr. Anton Božič in naslikal v živih besedah gospodarske in socialne razmere v Sloveniji do ustanovitve prvih posojilnic, kakor so nam jih opisali dr. Josip Vošnjak, dr. Franjo Jurtela, Ivan Lapajne, Božidar Raič in drugi takratni prvi naši politični ter gospodarski delavci. Slavil je na to delo in spomin za posojilnico najbolj zaslužnih mož: Ivana Lipolda in Antona Goričarja ter je končal: »Vi člani Gornjesavinjske posojilnice v Mozirju, ki ste prevzeli dedščino njenih ustanoviteljev, in mi vsi združni člani in delavci: ohranimo vedno v svojem delovanju neokrnjeno idejo medsebojne dejanske ljubezni in podpore, katero združništvo kot prva in najidealnejša naša narodna institucija zasleduje. Za to delo naj ne pričakuje nikdo niti slave niti dobička, zavest storjenega dobrega dela mora vsakemu zadrugarju zadostovati. Po teh načelih so se ravnali v združnem delovanju naši predniki in po teh načelih se ravnajmo tudi mi! V imenu mozirskega trga je na to še jubilarinji čestital trški župan g. Matija Goričar.

Po slavnostnem zborovanju se je vršil pri trškem županu g. Matiji Goričarju banket, na katerem je med drugimi govoril tudi starina Ivan Lipold, sin ustanovitelja posojilnice, ki je član zadruge od l. 1874., odbornik pa od l. 1888. Podal je zanimiv spomin iz delovanja posojilnice.

Gornjesavinjski posojilnici iskreno želimo še nadaljnega tako častnega razvoja kakor se je pokazal doslej — v prid naroda in čast slovenskega združništva.

Janko Lešničar:

Avstrijske naložbe.

Kolikorkrat — sedaj sicer žal boji poredkoma — izide naša »Zadruga«, vselej se mora baviti z vprašanjem takozvanih »avstrijskih« naložb. Tekom lanskega in letošnjega leta je rešitev tega vprašanja le malenkostno napredovala. Marca meseca lanskega leta so nas opozorili slovenski poslanci, naj nemudoma vložimo potom velikega župana prošnjo na vlado, da da prizadetim posojilnicam subvencijo v smislu dr. Ninčičeve obljube, odnosno, da zaprosi Narodno skupščino za potrebni tožadrevni kredit. Tudi posamezne posojilnice so vsled naše in vladne opozoritve napravile enake prošnje. Ni treba menda dostaviti, da odgovora na te prošnje še ni do danes. Glavni vzrok bodo lanskega letne neprestane spremembe v vladi, tako da v upravni naši centrali nikoli ni došlo do rednega dela. In zlasti pa ni došlo do tega, da bi se predložil Narodni skupščini predlog za gori omenjen naknadni kredit. Pri tem pustim odprto vprašanje, če končno ne bi bilo nikakor mogoče te za višino državnih izdatkov malenkostne vsote dovoliti tudi iz rezervnih kreditov. Kakor se nam zatrjuje sedaj, se bode rešilo vprašanje državne subvencije na ta način, da bo postavljena primerna vsota za odškodnine že v proračun 1925/26. Govori se, da je namenjenih za prvo pomoč Din 800.000.—. Dasi znači ta vsota manje ko dve tretjini nastale kapitalne in obrestne škode, bi zadrugam seve nad vse dobro došla in bi jim vsaj omogočila nadaljni obrat in jih obvarovala pred prevelikimi nadaljnimi obrestnimi zgubami. Opo-minjamo in prosimo vse naše mero-dajne činitelje, da skušajo doseči ugodno rešitev tega že mučnega vprašanja. To pa toliko bolj, ker je celo nam Slovencem sovražna Italija uredila vprašanje naložb primorskih posojilnic v naših zvezah na zelo ženerozen način (za sto starih kron šestdeset lir).

Letos je pričel graški »Verband« z izplačilom jugoslovanskih naložb v razmerju 100 : 32 plus obresti do 1. marca 1919. Da se »Verbandovo« postopanje razume in da opozorimo tudi našo vlado na upravičenost naših zahtev glede obresti, hočemo tukaj navesti glavne točke »sporazuma o dolgovi«, »nastalih v bivših avstro-ogrskih kronah med pripadniki visokih strank pogodnic«. Tam se pravi v čl. 1. (glej št. 40. »Uradnega lista« iz

l. 1924.): »Dolgovi in zasebnopravne terjatve, kar jih je nastalo med pripadniki ene visokih strank pogodnic in pripadniki druge v bivših avstro-ogrskih kronah, se uredi po nastopnih členih, če so nastale pred dnem 1. marca 1919 in če so še v veljavi onega dne, ko stopi v veljavo ta sporazum, ali če so osnovani na dejstvih ali pogodbah, sklenjenih pred dnem 1. marca 1919 in če še niso izplačani. Plačilo, izvršeno po eni stranki z deponiranjem dolžne svote pri sodišču, se ne smatra za plačilo...« V čl. 3. se pravi: »Vse druge obveznosti (tudi denarne naložbe) se morajo izplačati v jugoslovanskih kronah po kurzu osem dinarjev za 100 bivših avstro-ogrskih kron...« Smisel teh členov je ta, da so bile naše graške in vobče avstrijske naložbe do 1. marca 1919 še v »starih« kronah, po tem datumu pa so se spremenile v »avstrijske« krone. Zato je Verband obrestoval te naložbe po takrat veljavni obrestni meri do 1. marca 1919 in jih je po stanju z dne 1. marca tudi v razmerju 100 : 32 izplačal. Naše zadruge so dobile torej izplačane svoje naložbe v tem neugodnem razmerju in so zgubile od 1. marca 1919 celo obresti od te tretjine.

V kritiko določb nesrečne konvencije glede teh izplačil se ne bodemo več spuščali, ker bi bilo to neplodno delo. Na prvi pogled pa vidi tudi največji lajik, da bi naše posojilnice gotovo lahko s »Verbandom« obračunale dosti ugodnejše, saj je bil kurz avstrijske krone še dolgo po 1. marcu 1919 ugodnejši ko 32. Mnogi privatniki so to tudi po različnih vijugastih potih storili. Prizadete posojilnice so se pa držale vladnih naredb in zato danes gotovo kazni ne zaslužijo.

POŠTNOVARSTVO — 11. MARČA 1925

F. K.: — 11. MARČA 1925

Boj za odvišno gotovino čekovnega zavoda.

V ljubljanskem »Trgovskem listu« je bilo te dni čitati sledeči zanimiv članek:

»Pod vodstvom novega generalnega ravnatelja poštne hranilnice dr. Nedeljkičevića se je začelo forsirati vedno večjo in večjo centralizacijo pri nalaganju gotovine poštno-čekovnega urada. Že par tednov sem sledijo po vrsti odpovedi vlog čekovnega zavoda pri naših denarnih zavodih in tekom

zadnjih dni je bila dvignjena pri bankah vsa gotovina čekovnega zavoda v Ljubljani, ki ni vezana na odpovedne roke. Naši denarni zavodi so takoj položili mnogomilijonske vsote na blagajni poštno-čekovnega zavoda, kar je najboljši dokaz njih likvidnosti. Vendar nadaljno odpovedovanje vezanih vlog lahko izzove pri končno še vedno napeti kreditni situaciji gospodarske pretresljaje, katerim se je v interesu razvoja in normalizacije naših pridobitnih razmer treba za vsako ceno izogniti. Sedanja uprava poštne hranilnice v Beogradu, ki obstoja iz petčlenskega odbora, postopa pri nalaganju denarja v mnogem oziru enostransko in odteguje posameznim pokrajinskim zavodom vedno več vlog ter jih centralizira v Beogradu, da jih plodonosno nalaga pri tamošnjih denarnih zavodih. Po statistiki za l. 1923. vidimo, da je imel beograjski čekovni zavod v čekovnem prometu sam le 109 milijonov dinarjev vlog, dočim jih je imela Ljubljana 3400 milijonov. Koncem leta 1924. pa razpolaga beograjska centrala, ker je zadržala vse vloge, ki so jih odjemalci naše trgovine in industrije v Srbiji vplačali na račun lastnikov poštno-čekovnih računov v Sloveniji, že z nad 300 milijoni dinarjev, dočim je naš čekovni zavod prišel v položaj, da ga skoro vsako izplačilo večjih vsot vlagateljev grozi spraviti v zadrego. Poštno-čekovni zavod v Ljubljani je ob koncu lanskega leta razpolagal s povprečno 90 milijoni dinarjev vlog in najboljši dokaz naše gospodarske stagnacije je, da so v prvem kvartalu letošnjega leta te vloge padle na 60 milijonov dinarjev. Dolg beograjske centrale pri ljubljanskem čekovnem zavodu pa je medtem narastel nad 30 milijonov dinarjev. Trgovska zbornica je opetovano urgirala pri centrali, da naj se vplačila v dobro računoimetnikov v Sloveniji stavijo na razpolago tukajšnjemu zavodu, da bi mogel z njimi ublažiti kreditno krizo in podkrepiti gospodarsko življenje v Sloveniji, vendar dosedaj brez uspeha. Namesto tega se je odpovedalo tukajšnjim denarnim zavodom še ostale vloge in se je s temi dispozicijami odtegnilo gospodarskemu prometu v Sloveniji tako znatno množino denarnih sredstev, da mora to neminovno povzročiti popolno oslabljenje našega denarstva. Razmere v Sloveniji še davno niso take, da bi se dalo lahko celih 50 milijonov dinarjev v kratki dobi par mesecev odtegniti brez škode za obrat naše industrije in trgovine.

Naši gospodarski krogi se s temi metodami in nazori g. Nedeljkovića nikakor ne strinjajo in zahtevajo odločno, da se pokrajinskim čekovnim zavodom da na njih račun vplačane vsote brez zadržka na razpolago za gospodarske razmere dotičnih pokrajin, kjer se nahajajo računoimetniki, in sicer tako, da se ta denar stavi na razpolago ne le vsem denarnim zavodom po njih boniteti in kapitalu enakomerno, marveč tudi direktno industriji, obrti ter trgovini. Absolutno ne uvidevamo potrebe, da se z nizko obrestno mero čekovnih zavodov, ki nalagajo pri bankah svojo imovino po 4, 6 in 8%, koristijo izključno le denarni zavodi, dočim morajo trgovci, obrtniki in industriji plačevati visoke obresti po 16—24%, akoravno so enako kredita potrebni, zmožni in vredni kot denarni zavodi. V tem oziru želimo praktične remedure in zahtevamo enakomernjšega upoštevanja interesov vseh panog našega gospodarstva.

Kar se nas zadrugarjev tiče, ostanemo pri tem boju za odvisno gotovino čekovnega zavoda povsem hladni. Že iz reproduciranega članka samega je razvidno, da se naši takozvani pridobitni sloji pri obravnavanju takih vprašanj niti ne spomnijo na kreditno združništvo. Ako ne mislijo niti ti sloji na nas, dasi stoje z nami v ozkih stikih, kamoli da bi na nas mislila uprava čekovnega zavoda! Moramo tu konstatirati, da je tako uprava ljubljanskega kakor beograjskega čekovnega zavoda imela pri nalaganju odvisne gotovine pred očmi samo banke, naše prošnje pa je dosledno odklanjala s ciničnim izgovorom, da — nismo denarni zavodi. V Avstriji nas je bolelo zapostavljanje pri dajanju kreditov iz državne banke in poštne hranilnice, ker se nas je v glavnem zapostavljalo iz nacionalnih ozirov. Pri nas nas boli to zapostavljanje še bolj, ker se nas zapostavlja na ljubo gospodarski prepotenci in požrešnosti malega števila merodajnih bankirjev. To se mora enkrat čisto in javno povedati, da se vidi, kdo in zakaj zapostavlja nas zadrugarje, notabene edine nesebične gospodarske delavce v teh več ko žalostnih časih. (Priobčujemo ta nekoliko ostra izvajanja uglednega zadrúžnega delavca s pripombo, da jih naj prizadeži krogi uvažujejo. Kajti zadrúžništva se koncem koncev ne bode dalo dosledno postavljati v kot. Op. ur.)

Janko Lešničar:

Zadruga za zavarovanje živine.

Zadnji čas se je pojavil živahen interes za zadruga za zavarovanje živine po deželi. Jedno tako zadrugo je lani Zadrúžna Zveza v Celju v Laznici pri Mariboru ustanovila; sedaj se pripravlja cela vrsta nadaljnjih ustanovitev. Celjska Zveza te ustanovitve z vso vnemo podpira in sicer iz sledečih razlogov: 1. Ker morajo vsakokrat vsi zadrúžniki prispevati k nesreči, ki zadene enega njihovih tovarišev, se goji s tem prepotreben čut skupnosti, vzajemnosti, prijateljstva med kmečkim ljudstvom. 2. Posamezniku se v slučaju nesreče pri živini nudi vendarle znatna gmočna pomoč. Na ta način se ga obvaruje prevelikega zadolženja in gospodarskega nazadovanja. 3. V postopku pri cenitvi živine in pri nadzorovanju vse zavarovane živine leži veliko moralnih momentov, ki služijo za pospeševanje živinoreje.

Da nam ne bode pri Zvezi treba vedno in vedno pošiljati prepisov pravil, jih v sledečem dobesedno odtisnemo. Ne domišljamo si, da so ta pravila, ki smo jih sestavili po raznolikih vzorcih, idealna: dado se še nedvomno zboljšati, gotovo pa raznim krajevnim razmeram prilagoditi. Za razna opozorila ali nasvete bomo pri Zvezi vedno hvaležni. Vsa glavna načela za vodstvo teh zadrug so razvidna iz pravil; le glede delokroga je treba pripomniti, da bodi delokrog vselej omejen le na malo število občin, da se olajša delo zadrúžnemu odboru in zadrúžnim cenilcem, ki morajo poznati vsako glavo živine v svojem okolišu.

PRAVILA

»Zadruga za zavarovanje živine v registrovane zadruga z omejeno zavezo«, se glase sledeče:

1. Firma, sedež, delokrog in namen zadruga.

§ 1.

Firma zadruga se glasi: »Zadruga za zavarovanje živine v registrovana zadruga z omejeno zavezo«.

Zadruga ima svoj sedež v Njen delokrog obsega občine

§ 2.

Zadruga ima namen:

- a) zavarovati govejo živino svojih članov proti poginu in nezgodam,
- b) pospeševati z vsemi zakonito dopustnimi sredstvi živinorejo v svojem okolišu.

II. Članstvo.

§ 3.

V zadrugo se lahko sprejme vsak poklicni živinorejec, ki se more vezati s pogodbami.

Člani se sprejemajo v zadrugo redno prvih 14 dni vsakega polletja. Izjeme so določene v § 9 teh pravil. Sprejem se pa more izvršiti tudi vsak drug čas, vendar pa mora član v tem slučaju plačati poleg deležev in vpisnine članarino za celo polletje in ima vse dolžnosti in pravice, kakor da se je v zadrugo vpisal ob rednem roku.

§ 4.

V zadrugo pa ne morejo biti sprejete osebe:

a) katere zanemarjajo svojo živino in delajo na škodo zdravja in življenja svoje živine;

b) katere se bavijo z živinsko trgovino ali pa pri tej trgovini posredujejo;

c) katere imajo svojo živino zavarovano drugod. Izjemo tvori zavarovanje proti požaru.

§ 5.

Za dosego članstva je potreben podpis pristopne izjave in sklep načelstva o sprejemu. Načelstvo po svojem prevdarku sprejema ali odklanja priglasnika, ne da bi mu treba navesti razloge. S pristopom k zadrugi se zaveže član ne le natančno izpolnjevati predpise zadružnih pravil, temveč se tudi podvpreči vsem sklepom zadružnega načelstva in pa občnih zborov..

§ 6.

Članstvo se začne s podpisom pristopne izjave in s sklepom načelstva o sprejemu.

Članstvo preneha s prostovoljnim izstopom, z izključenjem, s smrtjo zadružnika ali s prenosom deleža na drugo osebo. Vsak izstop ali prenos deleža mora obravnavati načelstvo v svoji seji.

§ 7.

Pri prostovoljnem izstopu treba odpovedati članstvo do 30. novembra tekočega poslovnega leta, s čemur je izstop koncem istega leta veljaven, jamstvo pa še traja eno leto, po čegar poteku se še le sme izplačati delež v smislu določil zadružnega zakona.

§ 8.

Izključenje zadružnika se lahko izvrši iz zakonitih razlogov, pa tudi če

a) zadružnik ne plača pravočasno predpisanega prispevka, deleža ali vstopnine;

b) se noče pokoriti določilom teh pravil in ukrepom zadružnega načelstva, osobito pri odredbah glede kužnih bolezni;

c) se noče pokoriti sklepom občnih zborov in ako dela proti interesom zadruge;

d) mu zavarovana živina očigledno pogosto poginja ali se ponesrečuje.

Člane izključuje s sejnim sklepom načelstvo. Izključenje se takoj javi prizadetemu zadružniku s priporočenim pismom. Izključenec se lahko proti sklepu načelstva pritoži na občni zbor; pritožbo mora vložiti pri načelstvu tekom štirih tednov po dostavitvi obvestila o izključitvi. Vseeno pa izključenje povzroči takojšnji izstop iz zadruge; z dnem sklepa o izključitvi preneha zavarovanje izključenčeve živine in ugasne pravica do odškodnine. Delež se pa sme izključenemu zadružniku izplačati še le v zakonitem roku. Ne ukinejo se tudi še eventuelne obveznosti člana napram zadrugi.

§ 9.

Da teče zavarovanje živine v slučaju smrti naprej, se mora dedič člana zglositi v roku osmih dni po smrti pri načelstvu zadruge kot novi lastnik zavarovanih živali in prositi za sprejem v zadrugo pod običajnimi pogoji. Ako zadruga prosilcu vstop odbije ali ako se dedič v navedenem roku ne javi, se dotične živali ne smatrajo več za zavarovane. Dediču se dovoli prenos deležev, ako se ga sprejme v zadrugo; plačati mu je treba pri sprejemu samo vpisnino. Četudi pa dedič v zadrugo ne vstopi, je vseeno za eventuelne obveznosti svojega prednika-člana odgovoren.

§ 10.

Obračun z vsakim izstopivšim zadružnikom se izvrši na podlagi bilance za ono poslovno leto, v katerem je zadružnik izstopil. Do rezervnega zaklada in drugega eventuelnega zadružnega premoženja nima izstopivši zadružnik nobene pravice. Pri izplačilu deleža (§ 7 teh pravil) si sme zadruga eventuelne terjatve do izstopivšega zadružnika odtegniti.

III. Pravice in dolžnosti zadružnikov.

§ 11.

Pravno razmerje zadruge do zadružnikov določa zakon in zadružna pravila.

§ 12.

Vsak zadružnik ima pravico:

a) da zavaruje pri zadrugi svojo živino v istem obsegu in na isti način,

kakor določajo to pravila in sklepi občnih zborov;

b) da se mu vrne škoda po določilih teh pravil in po sklepu občnih zborov;

c) udeleževati se občnih zborov, voliti in voljen biti;

d) posluževati se v obče vseh zadružnih naprav na podlagi določb v pravilih, sklepov občnih zborov in določb načelstva ter nadzorstva.

§ 13.

Vsak zadružnik ima dolžnost natančno izpolnjevati vse obveznosti, ki mu jih nalagajo ta pravila, dalje poslovnik, sklepi občnih zborov, načelstva in nadzorstva, osobito pa:

a) pri vstopu plačati predpisane deleže in vstopnino;

b) za obveznosti zadruge jamčiti s ... kratnim zneskom vplačanih deležev;

c) pravočasno plačati odmerjeno članarino in odškodninske doneske;

d) pri prijavi živine radi vpisa v kataster navesti vsako glavo živine, katera se nahaja v njegovih hlevih ali na njegovem posestvu sploh brez ozira na to, da-li je on lastnik vse ali pa samo enega dela te živine;

e) točno prijaviti vsako spremembo pri svoji živini, t. j. pogin, ponesrečenje, bolezen, prodajo in sploh vsako spremembo lastninske pravice, tudi prodajo; za slučaj prodaje posestva ostane živina tako dolgo zavarovana, dokler se načelstvo ne odloči, ali sprejme novega gospodarja za člana ali ne;

f) dovoliti precenitev in nadzorovanje živine;

g) izpolnjevati naredbe zadružnih organov radi zdravljenja in ravnanja z živino, kakor se sploh pokoravati vsem naredbam zadružnih organov.

IV. Denarna sredstva zadruge.

§ 14.

Denarna sredstva zadruge so:

a) vpisnina članov;

b) deleži;

c) članarina;

d) doneski za odškodnino članom v slučaju nesreč;

e) podpore in darovi;

f) zadružna izposojila;

g) rezervni zaklad.

§ 15.

Vpisnina se določi za vsak dvorec zadružnika Din ... Vpisnina se plača takoj pri sprejemu zadružnika. Vpisnino pa more vsak polletni občni zbor

spremeniti. Porabi se jo načeloma za upravne stroške zadruga.

§ 16.

Delež se določi na Din za vsako glavo zavarovane živine. Deleži se vplačajo takoj, z dovoljenjem načelstva pa tudi v obrokih, vendar pa tako, da so tekom enega polletja popolnoma vplačani, tudi v slučaju, da je zadružnik pristopil ali se mu je delež predpisal tekom polletja. Zvišanje deleža sme določiti redni občni zbor, pa tudi polletni občni zbor, ako je bila ta točka na dnevnem redu.

Deleži se izplačujejo po določenih zadružnega zakona in §§ 7 in 8 teh pravil. Ob izplačilu si pa sme zadruga eventualne svoje še obstoječe tirjatve do imetnika deleža odtegniti.

Deleži se ne obrestujejo in se tudi ne izplačuje na nje nikaka dividenda.

Ako še deleži niso popolnoma vplačani, član pa izstopi, ali je izključen, zapadejo vplačani zneski v prid rezervnemu zakladu.

Deleži se ne morejo zastaviti, niti jih ne morejo zasebni upniki članov do končnega izplačila in obračuna s članom zarubiti.

§ 17.

Vsak zadružnik jamči za obveznosti zadruga v smislu § 76 zadružnega zakona s . . . kratnim zneskom odmerjenih deležev.

§ 18.

Članarina se določi na Din mesečno za vsako glavo zavarovane živine. Članarino je treba vplačati prvih 8 (osem) dni v mesecu, izvzemši meseca januarja in julija, ko zapade članarina do 15. januarja oziroma 15. julija. Članarino more spremeniti vsak polletni občni zbor. Porabi se jo načeloma za tekoče upravne stroške zadruga.

§ 19.

Doneski za odškodnino se odplačujejo po odmerilnem ključu, katerega sklene polletni občni zbor. Ta ključ se določi na podlagi cenilne vrednosti zavarovane živine na ta način, da so zadružniki zavezani vsakomur, čegar zavarovana živina ponesreči, bodisi vsled pogina ali kake druge nezgode, vzajemno plačati škodo do onega odstotka vsakega januarja ali julija določene cenilne vrednosti, kakor ga določi polletni občni zbor. Škoda se vsakokrat porazdeli na vsako glavo zavarovane živine. Lastnik živine je zavezan plačati toliko sorazmernih de-

lov odškodnine, kolikor glav živine ima zavarovanih.

§ 20.

Ako bi se videlo, da je vplačane več vstopnine in članarine, kakor znašajo predvidoma upravni stroški ali ako razpolaga zadruga že s kakimi darovi ali podporami, se porabijo ti v prvi vrsti za odškodnino zadrugarjem, ki so prišli v škodo.

§ 21.

Ako bi se za katero polletje tekom prvih 14 dni meseca januarja ali julija ne določilo nič novega glede vpisnine, članarine in odškodninskega odstotka (§ 19), ostane pri zneskih, kakor so bili določeni minulo polletje.

§ 22.

Rezervni zaklad se porabi za kritje eventualnih poslovnih zgrub in se zbira iz celega vsakoletnega čistega prebitka. Ako bi se do slučajnega razpusta zadruga rezervni zaklad ne porabil, se ga razdeli med občine, v katerih je zadruga delovala in sicer sorazmerno po številu zavarovane živine z določilom, da smejo občine ta denar uporabiti le za pospeševanje živinoreje v svojem okolišu.

Ne sme se pa rezervni zaklad nikoli in v nobenem slučaju razdeliti med zadružnike.

V. Zavarovalni poslovnik.

a) Kataster zavarovane živine.

§ 23.

Vsaka glava zavarovane živine pri vsakem zadružniku, ki je v smislu zadružnih pravil in poslovnika sposoben za zavarovanje, mora biti vpisana v zadružni kataster živine, zadržujoč rubrike o spolu, starosti, pasmi, barvi, posebnih znakih, upotrebi in vrednosti.

V ta kataster, kateri mora biti vsak čas zadružnikom na vpogled, se morajo vpisati tudi vse kasnejše spremembe pri zavarovani živini. Istotako je treba prijaviti vsako žival, ki doseže starost 3 (treh) mesecev v svrhu vpisa, cenitve in zavarovanja.

Vsak član more dobiti izvleček iz katastra za svojo vpisano živino proti odškodnini, kakor jo določi načelstvo.

b) Cenitev živine.

§ 24.

Obenem z vpisom v kataster se živina najmanjše po dveh poverjenikih zadruga preceni. Pri novih prijavah

v zadrugo, bodisi vsled pristopa novih članov, bodisi vsled prijave novih glav živine, se ima cenitev izvršiti tekom treh dni. Pa tudi živina, ki je že v kataster vpisana, se precenjuje redno prvih osem dni vsakega polletja; s tem je v zvezi določitev članarine in višina odškodninskega zneska.

Vsak lastnik živine ima pravico, da sam označi vrednost za zavarovanje namenjenega živinčeta; stvar zadružnih poverjenikov (cenilcev) pa je, ali se za to ceno odločijo ali ne.

Cenitelji opravljajo cenitev redno brezplačno, vendar pa more občni zbor skleniti, da se jim da za ta posel neka pavšalna odškodnina.

c) Prijava in določitev škode.

§ 25.

Člani morajo vsako obolenje, ponesrečenje, pogin in zaplembo mesa še isti dan prijaviti najbližjemu poverjeniku, kateri mora skupno s še enim poverjenikom določiti škodo, identiteto goveda in nekrivdo lastnika. Obenem morata takoj izdati potrebne odredbe in o svojem izvidu in naredbah sestaviti zapisnik v dveh izvodih, katerega podpišeta oba poverjenika, oškodovani član in kaka navzoča priča. O škodi morata poverjenika takoj obvestiti načelstvo in sploh postopati v sporazumu z istim.

Član ne sme oškodovanega živinčeta brez znanja in privolenja vsaj enega poverjenika ubiti, v nujnih slučajih in če se ne bi mogel pravočasno pozvati vsaj eden poverjenik, pa vsaj ne brez kake priče.

Ako član zakrivi škodo s svojim postopanjem, izgubi pravico do odškodnine.

Načelstvo odredi, v katerih slučajih se ima pozvati živinozdravnika in kako se pokrijejo njegovi stroški.

Zadružni poverjeniki ali načelstvo se imajo brigati, da se za prodajo odrejena poškodovana žival bodisi živa, bodisi zaklana, cela ali poedini deli (n. pr. koža) čimbolje prodajo v okvirju veterinarsko-policijskih predpisov.

Na ta način dosežen izkupiček pripade članu in se odbije od predpisane odškodnine. Ako je izkupiček večji, ko v dotičnem polletju določena odškodnina, ostane tudi presežek članu. Istotako ostane izkupiček za poškodovano žival članu, ako zgubi pravico še do kake druge odškodnine.

d) Odškodnina.

§ 26.

Člani imajo pravico do odškodnine samo pri oni živini, katera je vpisana v katastru in za katero je v dotičnem polletju že plačana članarina. Škoda se povrne po ključu, ki je za dotično polletje veljaven.

Člani izgubijo pravico do odškodnine, ako prenehajo biti člani zadruge. Razun tega zgubi vsak član pravico do povrnitve škode:

- a) ako se dokaže, da je hotel doseči na goljufiv način povrnitev škode;
- b) ako takoj ne prijavi bolezni, nezgode, pogina ali zaplembe mesa;
- c) ako obolelega živinčeta ne zdravi po naredbi zadruge odnosno njenih organov ali živinozdravnika;
- d) ako ni plačal za tekoče polletje v določenem roku članarine;
- e) ako zadruga odredi prisilno klanje in se član temu protivi ali pri prodaji onih delov, kateri se morejo prodati, ne gre na roke združnim poverjenikom ali drugim organom.

VI. Zastopstvo in vodstvo zadruge.

a) Načelstvo.

§ 27.

Načelstvo zastopa zadrugo sodno in izvenšodno.

Načelstvo obstoja iz načelnika, njegovega namestnika in 3—5 članov, katere izvoli občni zbor izmed članov na tri leta. Na ustanovnem občnem zboru se izvoli samo načelnik, njegov namestnik in 3 člani načelstva, dočim se na prvem sledečem rednem občnem zboru izvolita še 2 člana načelstva.

Člane prvega načelstva legitimirajo ta pravila, vse, v bodoče voljene člane načelstva pa zapisnik tozadavnega občnega zbora, katerega podpisajo predsednik zborovanja in dva združnika.

§ 28.

Za zadrugo podpisujeta dva člana načelstva na ta način, da podpisano ali odtisnjeno firmo zadruge podpišeta svoje ime.

§ 29.

Načelstvo upravlja zadrugo; ono določa v vseh združnih zadevah, ki niso podvržene nadzorstvu, skupnim sejам in občnim zborom. Sklepi načelstvenih sej so veljavni, ako sta navzoča razen načelnika ali podnačelnika vsaj še dva odbornika. Pri enakosti glasov odloča predsednik. Seje sklicuje načelnik, ali če je ta zadržan, podnačelnik pismeno z navedbo dnev-

nega reda, ure, kraja seje. Sejni sklepi se vpisujejo v vezano in paginirano knjigo. Zapisnike podpišejo vsi navzoči člani načelstva. Načelstvo nima pravice do kakršnihkoli tantijem.

§ 30.

Za slučaj smrti ali stalnega zadržka enega izmed odbornikov, voli načelstvo iz srede združnikov do prihodnjega občnega zbora namestnika; treba pa je na ta način vstopivšega člana načelstva takoj registrirati.

§ 31.

Združni tajnik in blagajnik je lahko tudi kdo izmed združnikov ali pa izven zadruge stoječa oseba; kdo prevzame te posle, pa določi skupna seja načelstva in nadzorstva, ki odloča tudi o eventualni odškodnini za to poslovanje. Če le mogoče, pa naj bodeta tajniški in blagajniški posel ločena.

b) Nadzorstvo.

§ 32.

Nadzorstvo obstoja iz načelnika, podnačelnika in enega člana, ki jih voli občni zbor na tri leta.

§ 33.

Nadzorstvo nadzoruje poslovanje načelstva in mora skrbeti, da se isto vrši na podlagi pravil, poslovnika in sklepov občnih zborov. Nadzorstvo ima pravico vsak čas pregledati vse združne knjige, listine, blagajno in vse naprave ter zaloge in zahtevati od načelstva potrebna pojasnila, mora pa to storiti vsaj dvakrat na leto in vpisati rezultat v posebno sejno knjigo. Zapisnik podpišejo vsi navzoči udje nadzorstva. Nadzorstvo ima pravico v slučaju nujne potrebe odstaviti člane načelstva ali uslužbence zadruge ter o tem poročati občnemu zboru, ki ga mora takoj sklicati. Nadzorstvo je sklepčno, ako je razun načelnika in podnačelnika navzoč vsaj še eden odbornik.

Funkcije nadzorstva so častne in ne dobivajo člani istega nobenih tantijem.

§ 34.

Nadzorstvo ima pravico sklicati vsak čas občni zbor zadruge samo, ako bi ga na njegov poziv v smislu pravil in v nujnem interesu zadruge ne hotelo sklicati načelstvo.

Nadzorstvo mora pregledati letni obračun in bilanco ter o tem poročati občnemu zboru.

c) Združni poverjeniki.

§ 36.

Združne poverjenike izvoli občni zbor izmed članov in sicer na eno leto. Morata pa biti izvoljena vsaj 2 in eden namestnik. Njihova dolžnost je:

- a) da ocenjujeta živino in ugotavljata škodo (§§ 24 in 25);
- b) da pazita na to, da se člani držijo predpisov teh pravil.

Svoje ocene in ugotovitve pa morajo poverjeniki predložiti načelstvu v odločitev. Svoj posel opravljajo poverjeniki redno brezplačno, vendar jim pa more skupna seja načelstva in nadzorstva določiti za njihov trud tudi kako odškodnino.

d) Skupne seje načelstva in nadzorstva.

§ 37.

Skupne seje načelstva in nadzorstva imajo sklepati o sledečih predmetih:

- a) o nastavljanju tajnika in blagajnika ter določitvi eventualnih odškodnin za njihovo delo;
- b) o izposojilih zadruge;
- c) o sestavi odnosno o dopolnitvah poslovnika.

§ 38.

Skupne seje sklicuje in jim predseduje načelnik ali podnačelnik zadruge.

Sklepčne so le tedaj, ako je navzoče sklepčno število članov načelstva in nadzorstva vsakega za-se.

e) Občni zbori.

§ 39.

Redni občni zbor se vrši vsako leto najkasneje do meseca junija.

§ 40.

Občni zbor skliče, izvemši slučaj v § 34 združnih pravil, načelstvo, ki določa tudi dnevni red, kraj in uro občnega zbora. Izvzeti so tudi tu slučaji § 34. združnih pravil.

§ 41.

Občni zbor se naznani z navedbo dnevnega reda, kraja in ure občnega zbora pismeno vsem združnikom in tudi v časopisu, katerega določi v to načelstvo. V vabilu se dostavi, da se vrši za slučaj nesklepčnosti občnega zbora, z istim dnevnim redom in na istem kraju eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih združnikov.

§ 42.

Občnemu zboru predseduje načelnik ali njegov namestnik; ako bi bila odsotna, najstarejši odbornik. Ako skliče občni zbor nadzorstvo, predseduje predsednik nadzorstva ali pa njegov namestnik.

§ 43.

Občni zbor je sklepčen, ako je zastopana tretjina vplačanih deležev. Za veljavnost sklepa je potrebna absolutna večina, v slučaju pa, ako se sklepa o spremembi pravil, o likvidaciji zadruge ali prodaji združnih naprav, je potrebna tričetrtinska večina oddanih glasov.

Vsak združnik ima na občnem zboru na vsak vplačan delež po en glas, vendar pa ne sme imeti več kot 15 glasov. Glasovalna pravica se izvršuje osebno, juridične osebe izvršujejo glasovalno pravico po pooblaščenih, mladoletni po svojem pooblaščenju. Glasuje se, kakor sklene občni zbor.

§ 45.

Zapisniki občnih zborov se vpišujejo v vezano in paginirano knjigo; podpišejo jih predsednik zborovanja in dva na občnem zboru navzoča združnika.

§ 46.

Predmeti sklepanja na občnem zboru so zlasti:

- a) sprememba pravil (glej § 43 in 54 pravil);
- b) razdružitev in likvidacija zadruge (§§ 22 in 53);
- c) odobritev letnega računa;
- č) volitev načelstva in nadzorstva;
- d) odstavitev članov načelstva (glej § 33 pravil);
- e) sklepanje o pristopu k Zadružni Zvezi oziroma izstopu iz nje;
- f) razsoja sporov glede združnih pravil ali poslovnika;
- g) sklepanje o pridobitvi, prodaji ali obremenitvi združnih posestev;
- h) razsoja v slučajih § 8, zadnji odstavek pravil.

§ 47.

Poleg tega se vrše polletni občni zbori v svrhu določitve vstopnine, članarine in odškodninskega ključa (glej §§ 15, 18, 19 in 26 združnih pravil). Ti občni zbori se morajo vršiti v prvi polovici meseca januarja in julija. Ako se ne vrše, stopi v veljavo določilo § 21 združnih pravil. Edina izjema je tekoče ustanovno leto, v katerem se

določi odškodninski ključ na polletnem občnem zboru, ki se skliče ob začetku poslovanja po precenitvi živine, dočim sta članarina in vstopnina že določeni s temi pravili.

VII. Oznaniła zadruge.

§ 48.

Oznaniła zadruge, izvzemši občne zборе, se morajo nabiti v združni pisarni, dalje razglasiti na kraju običajen način ali v časopisju, ki ga za to določi načelstvo. Oznaniła mora načelstvo pod firmo redno podpisati. Oznaniła nadzorstva podpisuje načelnik ali podnačelnik nadzorstva skupno z enim članom nadzorstva.

VIII. Računski zaključek.

§ 49.

Poslovno leto se prične s 1. januarjem in konča z 31. decembrom vsakega koledarskega leta. Prvo poslovno leto teče od začetka poslovanja do 31. decembra istega leta.

§ 50.

Načelstvo mora ob koncu poslovnega leta s pomočjo nadzorstva sestaviti natančen seznam združnega premoženja oziroma imetja. Seznam podpišeta načelstvo in nadzorstvo. Nadalje mora skrbeti načelstvo za to, da se knjige v redu zaključijo.

Knjigovodstvo mora biti urejeno po trgovskih principih. Istotako se zaključijo po trgovskih principih knjige ter sestavita letni račun in bilanca.

Tekom treh mesecev po zaključku poslovnega leta mora sestaviti načelstvo računski zaključek in bilanco ter jo predložiti nadzorstvu v pregled (glej § 35 pravil); ako bi načelstvo tega tekom treh mesecev ne storilo, mora skrbeti nadzorstvo za sestavo računskega zaključka.

§ 52.

V slučaju zgub se pritegne za kritje najprej rezervni zaklad. Ako bi to ne zadostovalo, se seže sorazmerno na deleže in jamstvo.

IX. Razdružitev in likvidacija.

§ 53.

Razdružitev in likvidacija se izvršita po določitvi zakona. V slučaju, da preostane po vnovčenju vsega združnega imetja, po plačilih vseh obveznosti kaj imetja, se z istim postopom v smislu § 22 združnih pravil. Ako nastane zguba, se kritje iste povzroči po določitvi § 52 pravil in zakona.

X. Zadružna zveza.

§ 54.

V svrhu revizije in denarne poravnave se pridruži zadruge Zadružni Zvezi v Celju, registrovani zadruge z omejeno zavezo. Pooblaščenec Zadružne Zveze v Celju ima pravico se udeležiti sej in občnih zborov s posvetovalnim glasom. — Brez dovoljenja imenovane Zveze se ta pravila ne smejo spremeniti, v kolikor se tičejo njih določila davčnih, taksnih in pristojbinskih predpisov v smislu točke 257 finančnega zakona za leto 1924/25.

XI. Razsojanje preprirov.

§ 55.

Prepire med združniki, v kolikor se tičejo zadruge in njenega poslovanja, dalje prepire med združniki in načelstvom, ter prepire med načelstvom in nadzorstvom razsoja končno veljavno občni zbor. Istotako razsoja občni zbor nekvarno zakonu končno veljavno vse prepire glede določil teh pravil.

XII. Prehodne določbe.

§ 56.

Registracijo teh pravil izvrše na ustanovnem občnem zboru izvoljeni in glasom § 27 teh pravil legitimirani člani prvega načelstva in sicer:

.....

§ 57.

Na ustanovnem občnem zboru izvoljeni udje nadzorstva so:

.....

F. K.:

Potreba novega zakona glede posebne pridobnine.

Mislim, da že lanske jeseni se je razpravljalo v ljubljanski Trgovski in obrtniški zbornici o bremenih, ki jo nalaga vsem onim zavodom in podjetjem, katera morajo javno polagati svoje račune (zadruge, hranilnice, banke, delniške družbe vseh vrst). V listih se je o tej razpravi poročalo prilično to:

V predvojni dobi praviloma z 10% določena davčna stopa, se je v vojni dobi poostрила z 20%-nim vojnim pribitkom na to stopo ter s 30—80%-nim

rentabilitetnim pribitkom, v povojni dobi pa z 20%-nim invalidskim davkom, 70%-nim edinstvenim državnim pribitkom, ki nadomestuje bivše deželne doklade, ter s 30%-nim linearnim poviškom (na državne davke in državne pribitke), osobito pa z rastočimi avtonomnimi dokladi. Poleg teh dejstev pa ostri občutnost davčnih bremen tudi določilo zakona, po katerem se bilančnemu pribitku poleg drugih neodbitnih izdatkov prišteva v odmerni podlago tudi v bilančnem letu plačano pridobnino z vsemi državnimi pribitki in avtonomnimi dokladi.

To vodi v praksi do prav grotesk-nih pojavov. V naslednjem pokažemo, kako to pri nas v praksi izgleda in kako je občutna posebna pridobnina v naši Sloveniji.

1. Podjetje N. v C. je izkazalo v bilanci za leto 1923 Din 396.806— čistega dobička. Za odmero davka se je temu znesku prištevala v letu 1923 plačana pridobnina z dokladi vred po 200.904 Din 50 p in se je davek odmeril od zneska po 596.711 Din 28 para tako-le:

1. 10%-ni davek	Din 59.671—
2. dividendni davek	Din 800—
3. 90%-ni državni pribitek	Din 54.424—
4. 80%-ni rentabilitetni pri-bitek	Din 47.737—
5. 30%-ni izredni pribitek	Din 48.789'65
6. doklade 525%	Din 312.273—
7. 20%-ni invalidski davek	Din 32.526'40
skupaj	Din 557.321'30

Izkazani čisti letni dobiček je znašal torej 395.806 dinarjev, celoten davčni predpis pa 557.221 Din. Šlo je torej iz premoženja preko letnega dobička okroglo še 162.000 Din.

2. Podjetje X. je izkazalo za leto 1923 Din 1.037.928— čistega bilančnega prebitka. Za odmero posebne pridobnine za leto 1924 se je izkaznemu bilančnemu prebitku prištel v letu 1923 dejansko plačane davke po 923.072 Din in odmerilo davek od osnove po 1.951.000 Din v znesku po 1.200.660 Din. Izkazani čisti dobiček torej ni zadoščal, ampak je davčni predpis vzel podjetju kljub razmeroma nizkim avtonomnim dokladom preko celega čistega dobička še okroglo Din 160.000—.

To je monstroznost, ki je tem bolj čudna, ker morajo ta podjetja plačevati celo pribitek vsled gotove rentabilite. Vprašamo pa, kako smeš govoriti o rentabiliteti pri podjetju, ki mu davek vzame ne le ves čisti dobiček, ampak še izdaten znesek preko tega celega dobička iz premoženja?

To so nezdrave in za obstanek gospodarskih podjetij nevzdržne razmere, ki ovirajo razvoj podjetnosti in povzdigo blagostanja v Sloveniji. V interesu gospodarskega napredka je, da se sedanja bremena omilijo in znižajo na znosno izmero.

Nezdrave razmere ustvarja predvsem priračunavanje v bilančnem letu plačane posebne pridobnine z dokladi vred. Poleg avtonomnih dokladov ostre davčno breme tudi državni pribitki, ki so se v povojni dobi nalagali na posebno pridobnino. V tem oziru je posebno poostiril obremenitev v letu 1923 uveljavljeni 30%-ni linearni povišek, ki se je naložil brez ozira na dotedanjo, že takrat občutno obremenitev.

V drugih nasledstvenih državah, ki so prevzele bivši avstrijski zakon o posebni pridobnini, so omilili vsaj najobčutnejše trdote. Avstrija je obremenitev ponovno omiljevala in z zakonom z dne 6. junija 1924, št. 187 znižala na 36%, namerava pa iti, kakor posnamemo iz poročil iz Ženeve, še dalje in znižati obremenitev na 26% davku podvrženega donosa

Pri nas je ostalo izza političnega preobrata vse pri starem. Nasprotno, na posebno pridobnino so se nalagali pribitki in s tem ostrilo obremenitev, ni se pa mislilo na posledice, ki se s tem ustvarjajo, ne le za podjetja sama, ampak tudi za splošno narodno gospodarstvo. V tem oziru so prečanske pokrajine v enakem položaju. Ene so bolj, druge manj obremenjene, povsod pa je položaj, kakršen je sedaj, nevzdržen in treba misliti na remeduro.

Vlada je že pokazala umevanje za težave, ki jih povzročajo podjetjem davki, ki neredko presegajo izkazani bilančni čisti dobiček. Zaslišala je o njih vojvodinske interesente. Tudi gospodarske korporacije v Sloveniji so se že ponovno pečale s potrebo nujne

reforme posebne pridobnine in smo prepričani, da bodo upravičena prizadevanja naših gospodarskih organizacij vodila kmalu do uspeha.

Napačno bi bilo to presojati le raz stališča interesov podjetništva. Tu gre za veliko gospodarsko vprašanje. Ako se ga ne reši zadovoljivo v kratkem, se nam vzame razvojna možnost. Naša dežela mora iti v gospodarskem razvoju naprej, ako nočemo siromaštva in vedno dalj segajoče brezposelnosti uradništva in pa delavcev. Gospodarska kriza je trda in potrebno je, da tudi vlada pomaga najti izhod iz obstoječih kritičnih razmer. V podjetja, ki nič ne nosijo in katerim se jemlje ves dobiček, ne bo nikdo deval svojega denarja.

Opomba uredništva. Z našega združnega stališča bi bilo k temu poročati, da se je vršila o tem vprašanju v Generalni direkciji neposrednih davkov pri finančnem ministrstvu v Beogradu anketa, katere se je udeležil tudi Glavni Zdržni Savez po svojem tajniku g. prof. dr. Prohaski. Anketa je bila važna zbog tega, ker je Generalna direkcija predlagala med drugimi določili novega zakona o posebni pridobnini sledeče: »Plačila tega davka so oproščene vse nacionalne zadruge in zveze teh zadrug, katere spadajo sedaj ali bodo spadale v bodoče pod Glavni Zdržni Savez v Beogradu, ako ne dele dobička. Pod zadrugami, odnosno zvezami, katere ne dele dobička, se razume v smislu tega zakona one zadruge, katere ves svoj čisti dobiček po svojih pravilih pripišejo rezervnemu zakladu, a istega ne dele niti ob priliki likvidacije, niti od istega dajejo (»niti od ovoga daju« — mišljem so nagrade, dividende ali vobče porazdelitve med združnike). Zadruga, odnosno Savez, kateri uživa na tej podlagi oproščenje, ne more več spremeniti pravil protivno tej naredbi, niti ne more izstopiti iz Glavnog Zdržnog Saveza. Ako hoče (zadruga ali zveza), da se organizira na novi podlagi, mora najprej likvidirati«. G. prof. dr. Prohaska je na to predlagal, da se to določilo namesti z enostavnim besedilom) »Plačila tega davka so opro-

ščene vse zadruge in njih zveze po svojih specijalnih zakonih in ugodnostih. Konferenca je sklepanje o tem vprašanju odložila in samo zjediniła na to, da bode glavna direkcija o stvari še enkrat z Glavnim Zadrúžnim Savezom razpravljala. Mi smo mnenja da bi zadrúžništvo na vladno besedilo ne moglo pristati, prvič ker preveč omejuje zadrúžno avtonomijo, drugič pa, ker bi trajno onemogočil humanitarno in kulturno delovanje naših zadrug, od katerih je večina baš v ta namen ustanovljena. Beg zadrug pod varstvo §§ 262 in 257 ne izvira iz namena odtegniti se vobče plačevanju davkov — temveč iz strahu pred prekomirnim obdavčenjem baš potem posebne pridobnine. To stališče bode, kakor upamo, tudi enegično branil Glavni Zadrúžni Savez.

Iz zadrúžne prakse.

Najaktualnejši pojav sodobnega našega gospodarskega življenja je nedvomno — prisilna poravnava. Vzrok teh prisilnih poravn — vkolikor je gospodarski — je samo eden: prevelik apetit raznih podjetnikov, ki so mislili, da bodo samo na denarnem ali blagovnem kreditu zgradili svojo bodočnost, odnosno si zasigurali luksurijsno in brezskrbno življenje. Staro cesarsko naredbo z dne 10. decembra 1914 je zamenjal novi zakon o prisilni poravnavi z dne 25. aprila 1922 (hrvaški), ki je, kratko povedano, »prisilnim proravnavam« položaj prav zdatno olajšal. § 47 sedanje naredbe pravi namreč: »Poravnalni predlog se smatra za sprejetega, če so zanj glasovali upniki, katerih *terjatve*, računjene po vsotah, dosežajo *dve tretjini* skupnih terjatev zoper dotičnega dolžnika. Če kdo izmed onih, ki so omenjeni v § 44 (to so dolžnikovi sorodniki iz navzgornje in navzdolnje vrste, sorodniki iz postranske vrste do bratranca, zakonski drug, zaročnica in zaročenec, zakonski drug bratov ali sestrin, predniki, potomci in bratje in sestre zakonskega druga) ne upo-

rabi svoje pravice glasovanja, se njegova terjatev ne računi ob odrejanju večine. Če se ne doseže večina, predpisana v prvem odstavku, sme sodnik na dolžnikovo zahtevo odrediti novo razpravo v petnajstih dneh. K tej razpravi se morajo po predpisih §§ 11 in 12 pozvati interesi, ki niso bili prisotni, ko je sodnik ustno odredil vnovično razpravo. Pri vnovični razpravi velja glas, oddan pri prejšnji razpravi za poravnalni predlog.« — Ker je bilo preje treba za poravnavo večine navzočih upnikov osebno in tri četrtine terjatev po skupnem znesku, je jasno, da je sedanja naredba za prezadolženca ugodnejša. Ker še povrh tega kazni niso prerigorozne, je jasno, da se skoraj dnevno pojavljajo novi slučajji poravn. Kolikor mi je znano, še naše posojilnice doslej vsled prisilnih poravn niso veliko trpele. Ker pa se vsepovsod trudijo razni trgovci, obrtniki in industrijalci, torej pripadniki takih stanov, kateri se normalno prisilne poravnave poslužujejo, da bi dobili pri posojilnicah kredit, *priporočamo posojilničnim načelstvom skrajno previdnost*. Za take kredite nikakor ne zadostujejo od trgovca ali kakega drugega podjetnika in njegove žene podpisane menice, temveč morajo menico podpisati tudi žiranti in se morajo terjatve še povsod, kjer le mogoče, zemljeknjižno zavarovati. Četudi bodo zamere, nič ne de: prva zamera je boljša ko druga, osobito pa boljša ko eventualna škoda ali zguba, ki navadno požre cel rezultat dolgoletnega truda. Ta nasvet pa nikakor ne velja samo za nove kredite. Treba je tudi vse stare kredite temeljito pregledati in preskusiti pri vseh obrtniških, trgovskih in industrijskih kreditih, če so tudi dovolj zavarovani ali ne. Znabiti bje že pri enem ali drugem 12. ura!

Neka posojilnica-rajfajznovka je spremenila svoja pravila v smislu določil § 262 finančnega zakona za leto 1922./23., odnosno § 257 fin. zakona za l. 1924./25. in se je obrnila na Zvezo

z vprašanjem, ali je še sedaj vezana na obrestno razliko po 1½% med vlogami in posojili ali ne. Zveza je odgovorila, da §§ 262 in 257 sicer 1½% obrestne razlike ne predpisujeta, pač pa predpisujejo to pravila, ki bi se morala spremeniti, ako bi posojilnica hotela višjo obrestno razliko predpisati. Moralno in z zadrúžnega stališča se pa da višja obrestna mera zagovarjati samo pri takih zadrugah, ki so utrpele škodo vsled vojnega posojila ali inozemskih (avstrijskih) naložb. Druge posojilnice-rajfajznovke bi pa naj ostale pri 1½% obrestni razliki, ker je ravno njih glavni namen preskrbovati svojim članom kredit po nizki obrestni meri. Naravno pa sledi iz tega tudi dožnost načelstva, da te dobrote ne omeji samo na nekatere člane, temveč s kolikor možno manjšimi enakomernimi posojili na čim večje število sovaščanov. One rajfajznovke pa, ki pravil niso spremenile po določilih §§ 262 ali 257 finančnega zakona, morajo brezpogojno ostati pri 1½% obrestni razliki, ker velja za njih še stari zakon. Drugače plačajo pridobnino z vsemi dokladami. — Šulcedelicevke imajo navadno višje uradne stroške, zato bi s 1½% obrestno razliko težko izhajale. Ali tudi pri njih naj obrestna razlika ne presega 2—2½%, drugače zgube vso moralno upravičenost do davčnih ugodnosti in bi prejkotne to upoštevala tudi kmalu zakonodaja.

O pobiranju rentnine in invalidskega davka od vložnih obresti je razposlalo davčno okrajno oblastvo v Mariboru sledeče navodilo:

»V smislu odloka delegacije ministrstva financ z dne 14. marca 1925, št. IB 444/3 ex 1925 podlegajo izza 1. aprila 1924 rentnini in invalidnini le one hranilne vloge, kojih letne obresti presegajo znesek 5.000 Din. Od vlog, pri katerih letne obresti v letu 1924. niso dosegle zneska 5000 Din, je torej plačati omenjeni davščini samo za prvo četrtletje, torej le v iznosu ene četrtine zneska, ki bi odpadel na celo

leto. Pri vlogah z letnimi obrestmi nad 5000 Din še veljajo dosedanja predpisi. Te vloge torej podlegajo rentnini in invačidnini tudi po 1. apr. 1924. Pri odpremi navedenih davščin za leto 1924. se naj na tozadevnih izkazih označi plačilo od vlog z obrestmi izpod 5000 in plačilo od vlog z obrestmi nad 5000 Din. — O tem se obveščate z vabilom, da podučite v tem smislu denarne zavode, ki so včlanjeni pri Vaši zvezi.*

To navodilo smo prejeli sredi marca. Pripominjamo, da smo izdali pri celjski Zvezi tozadevno navodilo že meseca januarja t. l. s posebno okrožnico, na katero včlanjene kreditne zadruge s tem še enkrat opozarjamo. Pripominjamo nadalje, da so napovedi rentnine in invalidskega davka takse proste. Storimo to radi tega, ker so nekateri davčni uradi zahtevali celo za te napovedi takso po Din 5.—.

Imeli smo že pri nekaterih posojilnicah sitnosti radi nakazovanja denarja. Nedvomno je ceneje, ako se nakaže denar po poštne čekovnem zavodu v gotovini, kakor če ga pošljemo v gotovini. Treba pa je denar naročiti nekaj dni preje in obenem javiti domači pošti, koliko se je naročilo, osobito če se posojilnica nahaja v manjšem kraju, kjer se po navadi ne vplačuje mnogo na poštne položnice. Kako se imajo ravnati pošte, je razvidno iz naslednjega odloka poštnega ravnateljstva v Ljubljani z dne 6. maja 1924: »Poštne čekovni zavod mora sporočiti vsak dan brzojavno vsem založnim poštam vse poštne urade, katerim je bil po čekovnih nakaznicah nakazan denar preko Din 5000.—. Na podlagi tega obvestila opozori tudi založna pošta takoj brzojavno vse dotične poštne urade. Poštne urade ve torej še isti dan, da je bila izstavljena čekovna nakaznica preko Din 5000.—, ki jo bo moral izplačati naslednji dan. Če ima poštne urade isti dan dovolj denarja v blagajni, ga ne bo odposlal založni pošti, marveč ga bo pridržal, da bo naslednji dan lahko izplačal čekov-

no nakaznico. Ako pa nima dovolj gotovine, jo bo zahteval od založne pošte.*

*

Po občnem zboru vsake zadruge je treba predložiti en izvod računskega zaključka pristojni politični oblasti prve stopnje (magistratu ali srezkemu poglavarju), en izvod s prepisom zapisnika občnega zbora davčnemu okrajnemu oblastvu v Mariboru in en izvod s prepisom zapisnika o občnem zboru Zadrugi Zvezi v Celju. Prepis zapisnika o občnem zboru morajo tudi Zvezi poslati vse tiste zadruge, ki so oproščene davkov in pristojbin po § 262, odn. 257 fin. zakona. Na izvod, ki se pošlje politični oblasti, se naj zapiše, da je bil predložen računski zaključek odobren tedaj in tedaj na rednem občnem zboru tam in tam. — Ob tej priliki moramo tudi spregovoriti glede uporabe čistega dobička. Vse rajfajznovke, dalje pa tudi vse zadruge, ki so spremenile pravila po prej omenjenih §§ 262 ali 257 fin. zakona, so dolžne pridjati cel čisti dobiček rezervi. Ne smejo se torej dajati iz čistega dobička nobene nagrade in nobene podpore. Ako se želi poslušati člane načelstva ali nadzorstva nagraditi za njihovo delo, se naj te nagrade vpišejo med upravne stroške kot plače. Podpor pa se žal iz čistega dobička ne sme dajati. Naj to upoštevajo vse oproščene zadruge! Ker morajo predložiti davčnemu okrajnemu oblastvu v Mariboru prepis zapisnika o rednem občnem zboru, riskirajo davčno in pristojbinsko oproščenje, ako bi drugače postopale.

*

Lansko leto sem čital v ljubljanskem »Narodnem Gospodarju« sledeče zanimivo vprašanje in odgovor iz praktičnega posojilniškega delovanja. Neka posojilnica je stavila sledeče vprašanje: »V slučaju, da porok umrje, ali je treba iskati takoj novega poroka ali pa je dedič že sam po sebi na podlagi prevzema dedščine zavezan kot porok?« Odgovor je bil sledeč: »Za odgovor na Vaše vprašanje navajamo

§ 1367 občnega državlanskega zakona: »Ako poročena pogodba ni zavarovana niti s hipoteko niti z ročno zastavo, tedaj ugasne tri leta po smrti poroka, ako upnik v tem času ni niti sodno niti izvensodno izterjal od dediča zapadlega dolga.« Dediča torej laliko še primete iz poročene pogodbe njegovega posestnega prednika cela tri leta po smrti prednika. Ako pa je umrli podpisal zadolžnico kot porok in plačnik in je bil torej ne le porok, ampak istočasno tudi dolžnik iz dotične posejilne pogodbe, v tem slučaju velja napram takemu poroku in plačniku 30-letna doba zastaranja po § 1478 občnega državlanskega zakona: »Za pravo zastaranja pa zadostuje že sama neuporaba pravice, ki bi jo bilo mogoče uveljaviti tekom 30 let.« Opozorjamo Vas pa, da morate zapuščinskemu sodišču prijaviti pogodbo (zadolžnico), iz katere izvirajo obveznosti poroka, oziroma njegovih dedičev.*

*

Glede zamudnih obresti je imel član Trgovsko-obrtne zbornice v Ljubljani v isti zbornici dne 18. decembra 1924 sledeči zanimiv referat: »Zbornica se je pečala z vprašanjem zvišanja zakonite zamudne obrestne mere že v seji trgovskega odseka z dne 20. decembra 1923. Takrat je prišla do zaključka, da naj za enkrat še ostane pri 5%, odnosno, kjer gre za trgovske posle in menične obveznosti, pri 6 odstotkih. Za ta sklep sta bila merodajna dva glavna razloga: Zbornica se je na eni strani bala, da bi povišanje zakonitih obresti tvorilo nekaj prejudice za nadaljnje vzdrževanje ali celo zviševanje kreditne obrestne mere. — Na drugi strani pa je upala, da se naša judikatura postavi na praktično edino pravo stališče, da radi zamude dolžnika oškodovanim upnikom v procesih prizna že iz naslova odškodnine primerne višje nego zakonite 5, odnosno 6-odstotne zamudne obresti. Prvi navedenih dveh razlogov za povišanje zakonite obrestne mere danes ne more več prihajati v poštev. Na kontraktualne obresti zakonita obrestna mera nima nobenega vpliva. One

so odvisne, kakor dokazuje izkušnja, od povse drugih komponent, kakor od mere povpraševanja po kreditu in ponudbe od stalnosti ali nestalnosti valute, od višine stroškov in pogojev, ki jih imajo denarni zavodi in poslovni svet pri nabavi denarnih sredstev za dajanje kreditov itd. Kakor iz teh komponent danes nujno rezultirajo visoke kreditne obresti, tako bode nujno moral slediti prevrat v drugo smer, ako se pravkar našete in še druge komponente izpremene ali če odpadejo. — Upanje, da zavzame naša judikatura stališče, da v primeru zamude dolžnika upniku ne gre le povračilo abstraktne škode v iznosu 5, odnosno 6%, temveč vsaj v izmeri povprečnih zmernih bančnih obresti, se žal ni izpolnilo. Kdor se izrecno ni dogovoril za višje obresti, ta jih pred sodiščem danes tudi ne dobi, kakor kažejo konkretne razsodbe. Sodišča v takih primerih priznajo višje obresti le, če tožnik dokaže konkretno škodo, da je bil n. pr. ravno radi zamude dolžnika prisiljen najeti posojilo po višjih nego 6% obrestih. Kdor se poda na pot takega dokazovanja, pa je dejansko že izgubljen. Dokaz konkretne škode je izredno težak. Če pa tožnik konkretno škodo tudi dokaže, še vedno ni na cilju. Toženec ugovarja, da poslovanje z bančnim kreditom za trgovce, kakor je tožnik, ni na mestu, da so krivi še drugi vzroki in ne le njegova zamuda, da je tožnik moral najeti posojilo, da je višina zahtevanih obresti pretirana itd. Začnejo se zasliševati izvedenci, pravda se zavleče in stroški in sitnosti tožnika rastejo. — Klavzuli na fakturi, da se morajo plačati n. pr. 15% obresti, sodišča ne priznavajo obveznosti, tudi če ji toženec ni ugovarjal. Mnogi dolžniki te prilike zlorablajo, se nalašč ustavljajo plačilu ter se pustijo tožiti. S tem na umeten način dosežejo moratorij mnogih mesecev, ker so pravde dolgotrajne. Procesualne stroške jim izdatno odtehtajo premijo, ki obstoji v napetosti med zakonitimi in onimi obrestmi, bi jih morali plačati, če bi najeli posojilo. V poslovnih, posebno trgovskih krogih je nastalo

vsled tega veliko ogorčenje in se vsepovsod čujejo zahteve po zvišanju mere zakonitih zamudnih obresti vsaj od 5 na 10, odnosno od 6 na 12%. Tudi v inozemstvu so z ozirom na izpremenjene kreditne razmere povišali zakonito obrestno mero zamudnih obresti. Tako je n. pr. Avstrija povišala na 10, odnosno 12%. — Na podlagi teh izvajanj je stavil referent g. Kostevc predlog, da zbornica posreduje pri ministrstvu pravde in ministrstvu trgovine in industrije, da se v občem državljske zakonodaje predvidena 5-odstotna, odnosno v trgovskem zakonu in meničnem redu določena 6% zamudna obrestna mera poviša, dokler se razmere bistveno ne izpremene, na 10, odnosno 12%. — Temu sklepu je zbornica pritrdila. Izvajanja se tičejo sicer bolj trgovskih razmer, vendar pa so v marsikaterem pogledu zanimiva tudi za razne naše zadruge. V dolžnih pismih se sicer pri nas zamudne obresti navadno izrecno določijo. Nekatere zadruge se drže običajnih 6%, nekatere pa računajo zamudne obresti v isti višini ko posojilne. To stališče se mi tudi zdi najpraviše.

Janko Lešničar:

Nekaj misli in skušenj iz našega organizacijskega dela.*

V »Spominskem spisu«, ki smo ga izdali ob priliki svoje štiridesetletnice, smo pričeli tudi natančen statističen pregled o stanju naše zadrugne organizacije koncem l. 1922. Iz tega pregleda vidimo, da so šteje takrat naše rajfajznovke 10.977, šulcedelčevke pa 18.431 članov, skupaj tedaj kreditne zadruge 29.408 članov. K temu še pride 4.199 članov v raznih gospodarskih zadrugah naše Zveze. 33.607 zadrugnikov, to je že za male naše razmere lepo število! To bi morala biti organizacija, čije gospodarski, kulturni, vzgojni vpliv bi se moral čutiti v narodu! Osobito vzgojni vpliv! »Kajti«, piše avstrijski zadrugar dr. Neudörfer v »Grundlagen des Genossenschaftswesens«, »še važnejša in potrebnejša ko poslovna stran zadrug-

* Iz letnega poročila Zadrugne Zveze za l. 1923.

nega delovanja je njegova нравna naloga. Ako je doživelo človeštvo kedaj perijodo, v kateri je bil nadaljni obstoj človeške kulture odvisen od možnosti npravnega prerodenja, je to naša moralično tako strahovito razdrapana doba. Ozdravljenje našega gospodarstva, in s tem pač tudi političnega in kulturnega življenja je odvisno od tega, ali se nam posreči uveljaviti zopet one idealne vrednote, na katerih je slonelo naše življenje in naše delovanje pred vojno. Danes, ko je na tolikih straneh našega javnega življenja zmanjka pojmov o pravici in redu in so popustile vsled neverjetne moralne podivjanosti in pokvarjenosti vse vezi morale, danes moramo uveljaviti znova načelo zadrugne solidarnosti, čut za skupnost, zvestobo in prijateljstvo Ali vzgojno vplivajo naše zadruge jako malo na narod. Naše in druge slovenske zadrugne organizacije štejejo na desetisoče članov, a takih, ki bi razumeli in širili zadrugno misel, zadrugno samozavest, žalibože zelo malo. Ako bi prodrle naše ideje do širših vrst naroda, bi bilo naše delo lažje in neizmerno zdajnejše. Toda običajno se danes meri uspehe zadrugnih podjetij le na podlagi trenutnih bilančnih uspehov. To naziranje, gospoda, ni zadrugno, temveč izvira iz krogov, ki so nam po svoji gospodarski mentaliteti povsem tuji. Mnogo je ljudi, ki gledajo edino na to, kako bi se s pomočjo zadrugnih podjetij obogatili, pozabljajo se pa, da so zadruge obrambne in podporne institucije in da mora biti njihovo delovanje akt samopomoči. Pozablja se, da je baš ideja vzajemne samopomoči vodilna misel celega zadrugnega gibanja, ki zahteva delo in žrtve od vsakogar, ki se šteje med zadrugarje.

Ko smo po večletnem napornem delu spravili veliko večino svojih zadrug v red in zbrisali v njih sledove, ki so jih zapustile posledice vojne, smo se obrnili k nalogi, ki sem jo pravkar opisal: poživiti in poglobiti delovanje naših zadrug ne le v poslovnem, temveč tudi v idejnem smislu. Ker je bilo na našo ponudbo, da pošljemo radi in vsak čas na svoje stroške govornike na zadrugne občne zборе, le malo odziva, smo se po svojih uradnikih večkrat udeležili načelstvenih sej in smo povrhu tega še priredili okrožne zadrugne konference. Teh sestankov so se redno udeležile mladane vse zadruge okrožja po svojih funkcijonarijih, pa tudi

drugi gostje. Referati so bili razdeljeni tako, da je pojasnjeval razne pravne zadeve, tičeče se zadružnega poslovanja, predsednik g. dr. Božič, zadružno ideologijo je pojasnjeval Zvezin ravnatelj, praktične posledice revizij pa Zvezin revizor g. Smodiš. Uspehi teh prireditev se nam zde dovoljni, tako, da bomo v letošnjem letu z okrožnimi zadružnimi konferencami nadaljevali. Prosimo pa zadruge, da tudi v svojem najožjem delokrogu mislijo na predavanja in zadružna zborovanja. Ker nimajo stroškov, bi naj bile vsaj tako dobre, da pripravijo lokal in skličejo ljudi. Na kako motenje takih gospodarskih zborovanj ni misliti; vsaj glede potrebe zadrug in njihovega občeukoristnega delovanja smo si Slovenci edini.

L. 1921. smo zahtevali po svojem ravnatelju na zadružnem kongresu v Ljubljani, naj bi pomagale tudi šole pri zadružni propagandi. Čujemo sedaj, da se predava o zadružništvu na kmetijskih šolah na Grmu in v Mariboru in na državnih učiteljskih v Mariboru in Ljubljani. Na zadružna predavanja v učiteljskih polagamo toliko večjo važnost, ker opažamo, da se učiteljski naraščaj na deželi ne posveča več z isto vnemo in ljubeznijo našemu kmetijskemu zadružništvu, kakor je to storila naša stara učiteljska garda, ki si je za ustanovitev in napredek našega kmetijskega zadružništva pridobila gotovo največjih zaslug. Mi razumemo, da vzroki za to ne tiče samo v učiteljstvu, temveč mnogo-krat tudi pri našem kmečkem ljudstvu samem; vendar pa je mogoče z ljubeznijo do stvari premagati tudi to oviro. Neš narod še po vsakdanji naši skušnji ni dospel tako daleč kakor n. pr. v Nemčiji ali že tudi na Češkem, da bi mogel pogrešati osobito ono inteligenco, ki je vsled svojega življenja na deželi ozko spojena z njim in ki ji navzlic vsem političnim bojem z leve in desne koncem koncev vendar zaupa. Zveza je skušala tudi tu storiti svoje in je ponudila ljubljanskemu poverjeništvu Ujedinjenja Jugoslov. Učiteljstva, da da za zborovanja okrajnih učiteljskih društev vsak čas predavatelj bodisi o zadružništvu sploh, bodisi o posameznih panogah zadružništva na razpolago. Stroške nosi Zveza sama. Do teh predavanj sicer doslej ni došlo, mislimo pa, da bomo s to idejo uspeli. Kakšni so uspehi zadružnega poduka v preje imenovanih za-

vodih, ni znano, ker se naše Zveze žal ni povabilo vkljub izrecnim ponudbam k sodelovanju. Isto velja tudi za obstoječe nižje šole in pa za višjo obrtno šolo v Ljubljani. Tudi trgovstvo in obrtništvo je danes močno interesirano na zadružnem gibanju. Začetki tega zadružništva se vidijo tudi že pri nas, v kako velikem obsegu se pa poslužuje trgovstvo in obrtništvo zadružništva za svoje specialne gospodarske težnje, kaže zelo nazorno članek v lanskem »Zadruhu«. Naj bi se torej na strokovnih trgovskih in obrtniških šolah uvažalo v zadružno ideologijo in zadružno poslovanje tudi trgovski in obrtniški naraščaj.

Ker značijo naša zborovanja tudi nekako sestavo delovnega programa za bodoče leto, bi se rad dotaknil nekaterih vrst zadružništva, katerim bi trebalo posvetiti posebno pozornost. Imenoval bi tu v prvi vrsti zadružne elektrarne. Mi vsi čutimo, da je elektrifikacija naše dežele potrebna. Ona ne znači le intenziviranja našega kmetijstva in obrtništva, ona pomeni tudi splošno zvišanje naše kulture na selu v pravcu higijene in udobnosti, do katere ima v dobro urejeni državi pravico ne le meščan, temveč tudi kmet in delavec. Ker še ni došlo pri nas do neke sistematizacije elektrifikacije, to se pravi, da se niso napravili gotovi širokopotezni načrti (kar upamo, da bodo napravile naše oblastne skupščine), se dela sedaj tu in tam, vsak na svojo roko. Daljnovod Fala—Trbovlje, ki se bliža svojemu dovršenju, je sam na sebi nekak program, je žila dovodnica, iz katere bi se naj stekal tok po celi deželi. Pri Mariboru se je s tem delom pričelo; tam so se ustanovile z našo pomočjo razdeljevalne zadrug v Selnici ob Dravi, Limbušu in Slovenski Bistrici; daljša postranska veja bo vodila v Ptuj, kjer smo ustanovili zadruho letos, dva manjša projekta, obe Poljskavi in Fram utegneta priti istotako letos do izvršitve. Istotako sta že izvršena projekta Zagorje in Hrastnik, ki prideta potom Trbovelj v zvezo s falskim omrežjem. Cefa dolga sredina je pa še odprta in tukaj bode treba opraviti veliko propagandnega dela, da se bode tok, dokler je še na razpolago, izkoristil tudi za naše malo kmetijstvo in obrtništvo. Glavna stvar seveda in tudi glavna težkoča je finansiranje elektrifikacijskih podjetij. Po dosedanjih poskusih in uspehih imamo to skušnjo, da morejo zadružne elek-

trarne uspevati le, ako imajo tako visoke deleže, da lahko krijejo celo investicijo omrežja in transformatorjev. Vsa druga sredstva so palijativna in pomenjajo le veliko obremenitev zadrug. Idealno in potrebno bi seveda bilo, da bi sodelovale pri tem tudi občine, okraji in cela pokrajina, oblast. Demagoštvo, ki se je marsikje lotilo našega občinskega gospodarstva in ovira po občinskih zastopih vsako širokopotezno akcijo, pa je sodelovanje občine skoro onemogočilo; istotako je slabo z okrajnimi zastopi, kjer sede večinoma komisarji in oblastnega zastopstva še sploh nimamo, dasi bi ga za razne take lokalne akcije, primerno našim specialno gospodarskim razmeram, krvavo potrebovali. Tako pa se imamo pri finansiranju električnih zadrug boriti z ogromnimi težkočami, kriza. Zveza bode pri elektrifikacijskem delu vztrajala, računajoč na razumevanje vseh vpoštev prihajajočih činiteljev.

V težavnem in neprijetnem položaju smo glede našega vinarstva. Ogromnega izpadka, ki ga povzroča neprodano in deloma celo doma slabo prodano in po vinotočih popito vino, nimamo kriti z ničemer v našem gospodarstvu. Ker je zelo visoko število naših rajfajznov in tudi šulcedelčevk v vinorodnih krajih, je razumljivo, da so morale vloge pasti pri teh zadrugah in posredno tudi pri Zvezi. Vsi ti kraji ne zahtevajo samo svojega denarja nazaj, temveč prosijo še vedno za nove in seveda cenene kredite. Vzroki vinske krize so tako splošno znani, da mi ni treba o njih zgubljati besedi. Isti tiče v slabem izvozu, tiče pa tudi po velikem delu v nas samih. Vlada se je za to stvar ponovno zanimala in poslali smo več dolgih vlog v tej zadevi poljedelskemu ministrstvu. Pri tem smo povdarjali ne le znane ovire glede eksporta, temveč tudi to, da je veliko kriva vinske krize popačena kvaliteta vinskega pridelka. Tu bi morala vlada posredovati z intenzivnim podukom, za katerega bi trebalo dati tudi več denarja, in pa s sistematičnim kletarskim nadzorništvom pri domači vinski trgovini in v domačih gostilnicah. Ne bi škodovalo, ako bi prišli tudi tukaj činitelji izven našega zadružništva k dejanjem. Same pritožbe in resolucije ne zaležejo mnogo. Kar se tiče naših zadružnih vinarskih podjetij, se more v splošnem reči, da sicer živijo in nekaj malega delajo,

v splošnem pa vpliva vinska kriza na nje tako kakor na druga privatna vinska podjetja.

Veliko interesa se kaže zadnji čas za mlekarke zadruge. Kakor se gospodje gotovo spominjate, smo lani in letos razpravljali o tej stvari prav obširno v »Zadrugi«. V naši Zvezi imamo že pet mlekarških zadrug, od katerih pa delajo le tri. Tri mlekarške zadruge je vzela vojna. Interes za mlekarstvo je večji nedvomno vsled vedno hujše gospodarske krize, ki sili našega kmetovalca, da izrabi vsako gospodarsko možnost za zaslužek. Zadnji čas se začneja prodaja mleka zopet organizirati; dnevni izvoz iz Slovenije se ceni že na ca 20.000 litrov. Zadruge še doslej, vsaj na Štajerskem, v to trgovino niso posegle. To je na eni strani škoda radi tega, ker trgovci z mlekom gotovo izkoriščajo kmeta. Dalje je škoda radi tega, ker se z mlekom in mlečnimi izdelki gotovo tako ne manipulira, da bi nam delali ti produkti čast v tujini. Največja pa je škoda radi tega, ker trgovci gotovo ne izpolnjujejo najvažnejše naloge, ki jo imajo mlekarške zadruge: to je povzdiga naše živinoreje. Izboljšanje pasme, izboljšanje hlevov in izboljšanje ter urejenost krmljenja — to so cilji propagandističnega dela združnih mlekar. Zveza bode tej panogi združništva posvečala odslej največjo pažnjo. Začetki bode treba morda zopet čisto skrajati. Predvsem bode treba skrbeti za dobre mlekarje. Upamo, da bomo imeli sedaj, ko ljudje že raje kaj zaslužijo, več sreče in da nam ne bodo fantje, ki jih bomo dali praktičirati v mlekarne, enostavno ušli, kakor se nam je to že zgodilo, ker so ti praktiki bili mišljenja, da mlekarjem ni treba ničesar delati. Izvoz svežega mleka je nekaj časa ovirala počasna carinska manipulacija. Ker mora biti naše mleko zjutraj že v Gradcu in na Dunaju, ni mogoče čakati, da bi se carinski postopek vršil še le drugi dan. Na prošnjo naših in ljubljanskih združnih organizacij je dosegel oddelek za kmetijstvo v Ljubljani pri generalni direkciji carin v Beogradu, da se mleko takoj zvečer pri dohodu v Maribor carini. To se sedaj dela in se more izvoz vsled tega gladko izvršiti.

Začeli smo lansko leto z ustanavljanjem stavbnih zadrug za sokolske domove. Jeden tak sokolski dom, to je oni v Središču, že stoji in nudi vsled

svoje dvorane možnost, da se v njem ne vadi samo mladina telesno, temveč da se v njem razvija kulturno življenje celega okoliša. To so koncerti, predavanja, predstave, knjižnica itd. To delo je izvanredne važnosti za naš splošni narodni napredek, zato se čuti Zveza dolžno, da ga z vsemi močmi podpira. Drugi dve taki zadruge se snujeta letos. Zveza je lani uradno ponudila Sokolskemu Savezu, da mu gre rada povsod pri teh ustanovitvah na roko. Ko dobimo tozadevni material iz Češkega in iz Nemčije, bomo ceito v stanu dati na razpolago praktične stavbne načrte. Finansiranje takih zadrug se vrši na ta način, da se vplačajo letno gotovi vzdrževalni prispevki; k temu pridejo dohodki iz raznih prireditev in podpor. Dobro je, ako se v takih domovih naselijo eventuelno v kraju se nahajajoče druge zadruge in pomagajo tudi s svojimi doneski pri stavbi.

Gospodje, kljub nujnim vsakoletnim opominom se splošno še vedno posveča premalo pozornosti zbiranju vlog. Postaviti si moramo ta cilj, da spadajo vsi prihranki, za katere zvezo in so nam dosegljivi, v našo posojilnico. Sredstev za to je več na razpolago. Prvo je točno in kulantno poslovanje. Ob uradnih dnevih mora biti v posojilnični pisarni vedno kdo navzoč, najbolje redno dva odbornika. Doma je treba vedno držati nekaj več denarja, da se lahko izplačila točno izvršijo. Odpovedni roki se naj po možnosti malo izrabljajo. To pomenja včasih toliko, da zadruge, ki likvidno izplačujejo in ne delajo preveč sitnosti z odpovednimi roki, pridejo na najboljši glas v daleki okolici. Tu in tam je treba napraviti kako uslugo, ali uradovati izven uradnih dni. Konkurenca bank in drugih denarnih zavodov pritiska tako od vseh strani na nas, da bomo morali izrabljati vsa sredstva, da se vzdržimo in napredujemo. Obrestno mero bode treba urediti po krajevnih razmerah in dati vedno raje nekaj več ko manj. Na lanskim združnim konferencah je n. pr. povsod obveljalo mnenje, da je treba obrestno mero zvišati. Ako smo vsled tega nekaj dražji s krediti, ne stori toliko, ker je še vedno gotovo, da se naše obrestne mere za kredite ne dajo niti zdaleka primerjati z bančnimi. Po statistiki iz leta 1922. so dale naše organizacije Din 65.000.000.— posojil. Letos je bilo treba računati z isto, če

ne višjo svoto. Ako vzamemo povprečno obrestno mero 10%, so znašale obresti za to ca Din 6½ milijona. To pa pomenja, gospodje, da so naše zadruge prihranile našemu gospodarstvu najmanj isto svoto, če ne še večjo. Ako računamo, da je ta svota za celo slovensko združništvo trikrat tako velika, se vidi, kaj znači za slovensko gospodarstvo naše kreditno združništvo. Ni pri nas naprave, ki bi dala narodu ca 20 milijonov dinarjev čistega zaslužka. Vse to nas mora siliti in nagibati k temu, da čim več našega narodnega kapitala gre skozi naše roke.

Tovarišem združnim uradnikom!

Z odlokom z dne 9. septembra 1924 je ministrstvo za socialno politiko odobrilo nov pravilnik za povišanje rent pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani. Ta pravilnik je bil sklenjen na lanskem občnem zboru Pokojninskega zavoda v Ljubljani in vsebuje sledeče določbe:

»§ 1. Pokojninski zavod za nameščence daje radi draginje svojim rentnikom draginjske doklade, in sicer redno in izredno.

§ 2. Pravico na redno draginjsko doklado ima vsaka oseba, ki prejema od zavoda invalidsko, vdovsko ali otročjo rento. Tuji državljani in v inozemstvu bivaajoči rentniki dobivajo to doklado samo tedaj, ako tudi dotične tuje države plačujejo draginjske doklade našim državljanom, odnosno svojim rentnikom, bivaajočim na našem ozemlju, v kolikor ne obstoje posebni mednarodni dogovori.

§ 3. Redna doklada je v obveznem (§ 1. p. z.) in prostovoljnem (§ 28. p. z.) pokojninskem zavarovanju enaka razliki med rento, pripadajočo rentniku na podstavi določil zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev z dne 12. maja 1922, »Služb. Novinec št. 125 in naredb, izdanih na osnovi tega zakona, in med računsko rento, ki se dobiva po naslednjih določilih: a) letni znesek računske invalidske rente je enak 15 odstotkom vsote vseh vplačanih premij, povečanim za 30-

kratni povprečni znesek enomesečne premije, plačane iz 20. leta starosti. Pri tem se računajo premije, plačane do dne 31. decembra 1918, z 12-kratnim zneskom, premije, plačane od dne 1. januarja 1919 do dne 30. junija 1921, z 8-kratnim zneskom, premije, plačane od dne 1. julija 1921 do dne 30. junija 1922, z dvakratnim zneskom, in premije, plačane po 1. juliju 1922, z enkratnim zneskom; b) osebam, ki prejemajo starostno rento, se poveča gornja računsko renta za 10%; c) računsko vdovska renta znaša 50% moževne pravice na rento v smislu točk a) in b), otroška renta za enega otroka 25%, za dva 35%, za tri 40%, za štiri ali več otrok pa 45% roditeljeve pravice na rento; renta sirot brez očeta in matere za eno siroto 50%, za dve 75%, za tri 85%, za štiri 90%, za pet ali več sirot pa 95%; ako računsko renta ne znaša za invalidnega ali starostnega rentnika letno Din 3000.—, za vdovo Din 1800.—, za eno dvojno siroto Din 1200.— in za dve ali več dvojnih sirot Din 1800.—, se računsko renta dopolni na te zneske.

§ 4. Redna doklada na zavarovanje na višje dajatve (čl. IV. p. z. od 25. junija 1914) je enaka 50 odstotkom zneska rente.

§ 5. Redna doklade se daje iz sklada za redne draginjske doklade, v kariga se vnašata vsako leto 2 odstotka povprečnega zneska čiste imovine zavoda začetkom in koncem računskega leta (premijska rezerva in vsi skladi, odbivši morebitni nepokriti primanjkljaji).

§ 6. Izredno draginjsko doklado prejemajo rentniki zavoda, katerih obstoj je ogrožen, ker nimajo sredstev za preživljanje.

Izredna doklada se daje iz sklada za izredne draginjske doklade, ki se zbira:

1. iz $\frac{2}{3}$ prebitka letnega poslovanja (§ 42, t. 2. statuta),
2. iz dela varnostnega sklada, ki ga v ta namen določi glavna skupščina (§§ 42. in 44. statuta).

Izredna doklada se daje le do preklica, kolikor je pač razpoložljivih sredstev, in po osebnih razmerah rentnikov ter znaša 25%, 50%, 75% ali največ 100% rente zredno doklado.

Ako je rentnik prejemal doklado po zakonu o Pokrajinskem pokojn. skladu z dne 19. februarja 1922, »Služb. Novine« št. 142., ne sme biti izredna doklada skupaj z redno doklado manjša od doklade, ki pripada rentniku po zakonu o pokr. pokojninskem skladu.

§ 7. Redno draginjsko doklado za že tekoče rente določa uprava pokojninskega zavoda po gornjih določilih, za novo likvidovane rente pa rentna komisija obnem z rento. Izredno doklado določa rentna komisija. Proti odloku uprave, odnosno rentne komisije, o redni draginjski dokladi se lahko pritoži pri načelnstvu pokojninskega zavoda, in sicer tekom 14 dni po dnevu vročitve odloka. Proti odloku rentne komisije o izredni draginjski dokladi se ne more pritožiti.

§ 8. Ta pravilnik stopi v veljavo, čim ga odobri gospod minister za socialno politiko, in velja za nazaj iz 1. junija 1924.

Idealo to ni, nekaj boljše je pa vendar kot je bilo dosedaj. Ob tej priliki moram povedati, da je med tovariši združnimi uradniki zanimanje za Pokojninski zavod minimalno, dasi je od tega odvisna vsa naša starost — seve, če jo vobče dočakamo. Bi jo prav umestno, da bi se vsaj letos spomladaj sestali in bi enkrat o tem vprašanju razmotrivali.

Janko Lešničar.

Slovensko združništvo.

Gibanje združništva v Sloveniji v letih 1919 — 1923. V ljubljanskem »Narodnem Gospodarju« je nek sotrudnik sestavil pregled o gibanju združništva v Sloveniji — očitno po podatkih v »Uradnem listu«. Gotovo tudi niso vštete spremembe na Koroškem, Notranjskem in v Primorju. Po Po tem pregledu je bilo v teh letih

ustanovljenih novih zadrug 314, v likvidacijo je stopilo ali pa je že izbranih 223 zadrug. Skupni prirastek znaša tedaj le 91 zadrug. Posamezne panoge kažejo sledeče gibanje: kreditnih zadrug je bilo ustanovljenih 34, likvidiranih in zbranih 36; kozumskih 138 in 67; mlekarških 2 in 17; živinorejskih 2 in 53; pašniških novih 9; strojnih likvidiranih 5; električnih novih 26; obrtniških raznih 52 in 9; stavbinskih 21 in 10; raznih 31 in 26. Povišek vidimo tedaj pri konzumnih zadrugah (največ kmetijskih), pašniških, električnih, obrtniških in stavbnih zadrugah, dočim je pri mlekarških in živinorejskih zadrugah kolosalno nazadovanje.

Povišanje deležev, pristopnin in upravnih prispevkov pri Zdržni Zvezi v Ljubljani. Na izrednem občnem zboru Zdržne Zveze v Ljubljani dne 20. novembra 1924 se je sklenilo zvišati osnovni delež od Din 250 na Din 100.—. Vsaka hranilnica in posojilnica mora založiti 50 deležev, to je Din 5000.—. Deleži se ne obrestujejo. Vpisnina (pristojbina) znaša Din 20.—. Letni upravni prispevek znaša Din 100.—, le živinorejske, pašniške in vinarške zadruge plačajo Din 20.—. Revizija je brezplačna, če traja do dveh dnevov, samo pri onih zadrugah, ki nalagajo svoj odvišen denar pri Zvezi ali so drugače z njo v poslovni zvezi (s krediti); onim zadrugam, ki nalagajo svoj odvišen denar izven Zveze, se zaračunajo revizijski prispevki, tudi če traja revizija manj ko dva dni.

Najvažnejše določbe zakona o taksah in pristojbinah. Sestavil Fran Žagar, davčni in pristojbinski strokovnjak pri Trgovsko-obrtni zbornici v Ljubljani. Cena s poštnino vred Din 16.—. Naroča se pri Zvezi trgovskih gremijev v Ljubljani. Zadrugam in drugim interesentom knjižico priporočamo.

Obrestna mera za hranilne vloge na Primorskem. Kakor čitamo v goriskem »Gospodarskem vestniku«, glasilo slovenskega združništva v zasednem ozemlju, obrestujejo sedaj tamošnje banke vloge po $3\frac{1}{2}$ do $4\frac{1}{2}$. Tudi posojilnice se trudijo znižati obrestno mero na isto višino.

Zadružništvo v ostalih pokrajinah SHS.

Zdravstvene zadruge so začeli ustanavljati po Srbiji s pomočjo ministrstva za narodno zdravje in deloma tudi s podporo ameriške »Krščanske zveze mladih ljudi«. Namerava se ustanoviti v vsakem okraju po eno zdravstveno zadruge, ki naj ima v vsaki občini zopet svoj oddelek. Cilj teh zadrug je po pravilih sledeči: a) da razširjajo zmisel za zdravstveno življenje in da vodijo z vsemi primernimi sredstvi zdravstveno propagando; b) da skrbijo za to, da bo okoliš, v katerem žive zadružniki, odgovarjal predpisom zdravstvene vede; c) da s svojimi sredstvi preskrbujejo one predmete in ustvarjajo one ustanove, s pomočjo katerih se vzdržuje in veča zdravje zadružnikov; da so zadružnikom v pomoč pri ureditvi njih zdravstvenega življenja; da jim nudijo v slučaju bolezni čim najhitrejšo in najcenejšo zdravniško pomoč, da preskrbijo zadružnikom kar najceneje zdravnike in če treba tudi oskrbo v bolnici; d) da dajo zadružniku posojilo v slučaju bolezni in smrti, ako se nahaja zadrukar v pomanjkanju. — Zveza zdravstvenih zadrug ima svoj sedež v Beogradu. Načeluje ji zdravnik dr. Gavrilko Kojić, ki zelo dobro vodi svoj posel. Zveza izdaja kot svoje glasilo tudi list »Zdravstveni pokret« (Zdravstveno gibanje). — Dobro bi bilo, ako bi se o sličnih zadrugah razmišljalo tudi v naši ožji domovini.

Češko zadružništvo.

Ústřední jednota hospodářských družstev v Praze je še vedno najodličnejša predstavica češkega kmetijskega zadružništva. Koncem leta 1924 je štela ta zveza 1677 hranilnic in posojilnic in 774 raznih gospodarskih društev, skupaj tedaj 2451 članic. Bilanca za l. 1923 še ni objavljena, dovolj pa je, ako navedemo, da so imele koncem l. 1923 članice pri tej zvezi

naloženih za naše jugoslovanske razmere orjaško vsoto preko 750 milijonov češkoslovaških kron. Razvoj zadružnega gibanja v češkem kmetijskem zadružništvu nam kažejo pristopi novih zadrug k tej zvezi v l. 1924. Pristopilo je 12 hranilnic in posojilnic, 56 zadružnih elektrarn, 8 zadružnih žganjarij, 2 mlekarni, 3 mlinske, 2 skladišči, 1 sadjarska, 4 strojne, 2 stanovanjski, 2 pašniški zadrugi. Ostanek so razne zadruge in društva. Razvoj gre tedaj v splošnem v isti smeri kakor pri nas, s to izjemo, da se pri nas pojavlja bolj obrtniško produktivno in veliko manje kmetijsko produktivno zadružništvo. (Češko obrtniško in delavsko produktivno zadružništvo je organizirano v posebnih zvezah. Op. ur.) Glede posojilnic stoji češka zveza na stališču, da spada v sleherni kmečki okoliš kmečka posojilnica, Čehi pravijo »kampelička«, mi »rajfajznovka«. Porast zadružnih elektrarn razlaga češki poročevalec s tem, da se je zvezi »posrečilo prepričati češko kmetijstvo, da je zadružna oblika najboljša za provajanje sistematične elektrifikacije dežele«. Z zadružnimi mlekarnami imajo Čehi isti križ kakor mi Slovenci. Poročilo pravi, da se je »sicer intenzivno delalo na organizaciji mlekarn, da pa ravno zadružna organizacija izkazuje v tem oziru največje nedostatke. Treba bo še mnogo let dela, da bo ustanovljenih dovoljno število zadružnih mlekarn in in bodo dosedanje vrzeli v tej organizaciji izpolnjene.« Zanimiv je tudi konec poročila, ki se glasi: »Težišče organizacijskega dela Ústřední jednoty se je preneslo z ozirom na to, da je organizacija po večini že dovršena, v poslednjih letih bolj na dovrševanje notranje organizacije včlanjenih zadrug in poglobljenje njih delovanja.« Člankar našteva potem, kako se Zveza trudi odstraniti v zadrugah napake in zlorabe, kako skuša tehnično in finančno učvrstiti zadruge itd. Za nas jugoslovanske zadružne delavce vedno več ko interesanten predmet. Zato bi bil intenzivnejši študij češkega zadružništva prav na mestu.

Vabilo k rednemu občnemu zboru

Hranilnice in posojilnice
pri Sv. Martinu pri Vurbergu,
registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
kateri se bo vršil 25. marca 1925 ob 1/2 9. uri
predpoldne v posojilniški pisarni pri
Sv. Martinu s sledečim sporedom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju zadruge v letu 1924.
3. Pregled in odobrenje računskega zaključka za leto 1924.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Nasveti.

Ako bi občni zbor ne bil ob 1/2 9. uri sklepčen, se vrši eno uro pozneje drug občni zbor, ki bo pri vsakem številu navzočih članov sklepal.

Pri Sv. Martinu pri Vurbergu,
dne 1. marca 1925.
Načelstvo.

Vabilo na občni zbor

Elektrarne v Rajhenburgu,
registrovane zadruge z omejeno zavezo
ki se vrši v nedeljo 29. marca 1925 v gostilni g. Schweigerja ob 2. uri popoldne.
Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Odobritev računskih zaključkov.
5. Likvidacija zadruge.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje v istem prostoru in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu udeležencev.

Rajhenburg, dne 1. marca 1925.
Načelstvo.

Blagovni oddelek Zadružne Zveze v Celju

nudi zadrugarjem in kmetijskim društvom

modro galico, 16 — 18% mineralni superfesfat, Tomaževo žlindro, 40 — 42% kaljevo sol, koruzo po dnevni ceni, semenski oves in druga žita.